

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII., MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-61SZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOSELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

Peszachi áldozat

Írta: dr. Kecskeméti Ármin

makói főrabbi, a szegedi egyetem m. tanára

A tizedik csapás bekövetkezte előtt az izraeliták az áldozat vérével megjelölték házaikat, hogy a pusztulás elkerülje őket. „És a vér legyen nektek jelül” — olvassuk a peszach történetében. Ma is megigazul a bibliai szó, de szörnyű vonatkozásban. Jellé, bizonyossággá lett a vér. És kutatják, méricsgék, hogy melyek a népek, fajok nemesebbje, vagy hitványa. „A vér legyen nektek jelül”. Az árja és a semita vér. A biológia és történelem már agyoncafolta a fajelméletet, hiszen Európában csupa sokszorosan kevert „faj” él — de a tudománytalanság és a gyűlölet mégsem nyugszik, a habona nem vesztí demóni erejéből, a lelkek a vér legendájának megszállottjai, hogy minden a „faj”: szellemi alkat, jellem, erkölcs, kultúra, népek történeti létjoga, felsőbbrendűsége — mindezt a vér szabja meg, a fajiság. Persze, a zsidó vér inferioris és kárhóztos, melytől őrizkedni kell.

Gyászos, szegénytelen szolgaság, midőn az emberek maguk kovácsolják, rakják föl bilincseiket. Az ilyen rabságból, a fajgyűlölet béklyóiból nehéz a lelkeket kiszabadítani. Önként hódolnak az előítéletek, hazugságba takaróznak, elrejtőznek hamisságban. Az lesz a szabadság teljes várva-várt diadala, ha az emberek lerázák lelkükről a káprázatos történeti fölény mítoszát, a fájgóg végzetes fikcióit, melyek még a tudomány világában is kísértének.

A midras a peszach-motívumok közt szerepelteti a zsoltárverset: „Küldd el világgóságodat és igazságodat”, amely szavakat Mózesre és Áronra vonatkoztatja. Amaz a küzdő erkölcsi bátorság, emez a papi szentség. Fény és igazság kell a szabadsághoz, az előítéletek megdöntéséhez. Az a mózesi és ároni elv szükséges a tudományhoz is: erkölcsi bátorság és becsületesség. A tudomány megbesteleníti magát, ha az igazság ro-

PESZACH

Írta: Prof. Dr. Heller Bernát

Peszach, a fölszabadulás ünnepe ma egyre idősebbé, a széder, a fölszabadulás szemléltetése egyre népszerűbbé válik. A széder hódít a zsidóságnak nemcsak széles köreibben, hanem a műveltek és előkelők gyéribb sorában is. Elöttünk szinte fölfoghatatlan, amit a Királyok könyvének vallásmegújodásról szóló fejezete beszél: Jósija király elrendeli, üljék meg a peszachot Isten tiszteletére, mert ekké meg nem ünnepelték a Bírák napjai óta, Izrael és Juda királyainak egész idején át. (II. Kir. 23. 22). Ha nem a Szentírás beszélne el, el sem hihefnék, hogy mintegy fél évezreden át Judeában elhanyagolták a peszachot. A nehezen magyarázható talán akként magyarázandó, hogy Juda nemzeti függetlenségének századaiban a szabadság adótnak, természetesnek, magától értetődőnek tűnt föl, azaz föl sem tűnt: élvezték, élték, lélekeztek a szabadságot, mint ahogy a hegyilakó szívja a havasok tiszta levegőjét, nem is gondolván arra, hogy alatt dohos szobákban mások nehezen jutnak lélekezethez.

Annál fogékonyabbak, vagyunk mi a szabadság iránt, annál hálásabbak vagyunk ma a *zeman chérušemu*, a fölszabadulásnak áldásáért. Amit a XIX. század el sem képzelt, ma bekövetkezett: Visszatért a zsarnokság, mint eszmény, nyomában pedig az elnyomás jár. Ezért válik a peszach oly idősebbé, a széder oly népszerűvé.

Szentírásunk a szabadság jelentőségét mélyen átérezeti. A tíz igének, te-

vására a változó világnézetekhez igazodik.

A világszellemnek talán legkorságosabb tünete, hogy az opportunizmus megtörtö a tudományt is. „Küldd el lény-

hát a bibliai törvényhozásnak alapjául veszi az Egyiptomból való kivonulást: Én vagyok örökkévaló Istened, aki kivertettelek Egyiptomból, a rabszolgaság házából. Azaz: Megszűnt a rabság, többé nem a poroszló korbácsa hajt, hanem szabad lelkiismeret ösztönöz, éljete a szabadsággal, erkölcsnek, vallásnak megvalósítására. Ezt az erkölcsi fölszabadulást szemlélteti a széder.

A széder, mint ezernyi zsidó lakásban lefolyó házi istentisztelet a maga meghittségével — paradoxonként mondhatnók: a maga racionális misztikumával — régóta magára vonja a kívülállók figyelmét. A széder szolgált ürügyül embertelen ráfogásokra, a vérvádra. S nemcsak a műveletlen tömegek, nemcsak elvetemült rágalmozók, Cion bölcsei protokollumainak vakmerő koholó terjesztik ezt a bűnös ráfogást. A legújabb protestáns misnafordításnak egyik szerkesztője, G. Beer, a peszachünneplésben a zsidóságnak világalomra való reményét látja megnyilatkozni: „a peszachünneplés a zsidó világalomnak szól, az Úrvacsora a humanitás hitvallásának.” ...a peszachünneplésben a zsidó szabadság- és uralom-mámor üli orgiáit.” Megdicsőült mesterünk, Bacher Vilmos, ekkor már halálos ágyán, valóságos ünnepiességgel bélyegzi meg ezt az elfogultságot: „A zsidó áhítozás a világalomra, oly jelszó, mely nem a tudomány talaján nőtt”.

A szabadságszeretetet és uralommámor kizárja egymást: uralom mómora másokat szolgasorba igyekszik leszorítani. Amikor széder estjén a legszegényebb is

det és igazságodat.” Minél több becsület és kultúra, annál több szabadság, szabadulás az előítélettől, hazugságtól, hogy a zsidóság szenvedése megenyhüljön végre.

Izraelben úr módjára támaszkodik a maga székében, semmi esetre sem bízódik el olykép: Én vagyok úr a többiek fölött. Csak az gondolhatja, aki egyáltalában erről gondolkodik: Én is úr vagyok a magam otthonában. Nemesebbje pedig ekként folytathatja: Ilyen úrnak érezze magát mindenki, aki ebben az órában a szabadság ünnepeét úgy üli, mint én. Legnemesebbje pedig ezt a gondolatsort ily óhajással zárja le: Vajha ez az „úri” szabadság általános emberi sorssá állandósulna.

Világuralomra való zsidó törekvés! Oktalan vád, akár műveletlen csöcseléknek, akár túltrafinált művelteknek, pl. a Tharraud-testvéreknek ajkáról hangzik el. Igaz, prófétáink megrajzolták a világuralomnak eszményi képét, ragyogó vonásokkal: Igenis, egy gondolat, egy akarat uralkodik a világon, de ez az akarat nem a zsarnokság kénye-kedve, hanem Istenünk áldásos, békeszerző gondviselése, amikor az egész föld elismeri Adonájt királynak, törvényhozónak.

*

A széder a multat szemlélteti, föléjezi. Csakhogy a pusztá emlékezés érzelemmé gyöngülhet, mely mint meddő hangulat zsong bennünk. A mi zsidó hagyományunk más követel: A szemlélet juttasson el az emlékezéshez, az emlékezés cselekvéshez (Menachoth, 43b). Széderünk haggádájába méltán belekerült a mélyértelmű misna: Minden egyes korban minden egyén úgy érezze, mint ha ő maga szabadult volna ki Egyiptomból. Sőt Rába amóra kötelességünké teszi, hogy mindegyikünk vallja: Engem vezetett ki Isten Egyiptomból. (Peszachim 116b.)

A szabadság nem egyszersmindenkorra lezárt valami.

Nur der verdient sich Freiheit wie das Leben

Der täglich sie erobern muss.
(Goethe Faust, II. V. 11575.)

Minap jár nálunk Eduard Spranger, a nemes német gondolkodó, s azt hirdette nekünk: Az erkölcs életben, ellentétásban, harcban fejlődik. Anyagi javakat lehet örökölni, de a tórától már az Atyák fejezetei is azt tanítják, hogy örökségül átvenni nem lehet. Erkölcsi javakat minden kornak, minden egyénnek újra meg kell szereznie, ki kell vívnia, gyakran kemény tusa árán. Ha még egy nemzedékkel ezelőtt avval hitegethettük magunkat, hogy a francia forradalom az emberi jogokat, legalább eivben örök diadalra juttatta, hogy 1848. meghozta Európának, meghozta nekünk, magyaroknak a szabadságot, hogy ez a szabadság többé el nem vesztet, többé kockára nem kerülhet. — ma evvel többé nem áltathat-

juk magunkat. Ma a diktatúra, különböző változataiban, erőszaklakk igyekszik föllükerekedni, nemcsak Orosz- és Németországban. A hazai legnépesebb felekezetnek tiszteletreméltó legfőbb papja óv a szolgálalkúségtől, mint korunk fenyegető veszélyétől. Ez az intelem fokozottan szól nekünk, magyar zsidóknak is. Becsüljük meg az Isten adta, Isten akarta szabadságot. Csak erkölcsi felsőbbség előtt hajoljunk meg, tekintélyt csak erkölcsi felsőbbség adhat. A mi hagyományunk bölcsesége arra oktat: Aki tiszteletet tanúsít (szin-

tel) méltatlanok, gonoszok iránt, nem jobb annál, aki bálványt imád. (Tosiftha, Aboda zara, VI, 6).

Ellenségeink avval vádolnak, hogy mi, zsidók világalomra törünk. Oktalan vád. De tagadhatatlan, sorainkban akadnak uralomra, egyeduralomra törők. Óvjuk meg lelkünk függetlenségét. Miként a multban, maradjon örök eszményünk a szabadság, az erkölcsi cselekvésnek, a becsületes meggyőződésnek, a lelkiismeretnek szabadsága:

Peszach leószid.

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

Palesztina-vita az angol alsóházban.

Az angol kormány, mint ismeretes, kötelezettséget vállalt a palesztinai kormányzat átalakítására és a kormányzati autonómia bevezetésére, melynek szerve a Legislative Council, Törvényhozó Tanács lesz. Zsidó részről súlyos kifogások merültek föl e terv ellen, mely a palesztinai építmunka megbénítására vezethet: minthogy a Törvényhozó Tanács többsége arab lesz, féltő, hogy intézkedései a zsidóság jogos igényeivel végzetes módon ellenkezni fognak.

Az angol alsóház nemrégiben részletes vita keretében foglalkozott ezzel a kérdéssel. A munkáspárti Wedgwood ezredes nagy beszédben fejtette ki, mily súlyosan érintené a ma üldözöttség alatt szenvedő zsidóságot a terv végrehajtása. Minthogy a tervezett Legislative Councilnek 14 arab és 7 zsidó tagja lenne, ez utóbbiak mindenkor kisebbségben maradnának és az eredmény nem az érdekek összeegyeztetése, hanem a zsidó érdekek teljes háttérbeszorítása volna. Kérte a kormányt, hogy álljon el a Legislative Council összehívásának tervétől. Hasonló szellemben beszélt Sir Archibald Sinclair liberális politikus is, aki rámutatott Palesztina hatalmas gazdasági fejlődésére, mely a zsidó bevándorlás és munka következménye. Kimutatta, hogy a zsidó letelepülés nem ártott, hanem ellenkezőleg használt az arab lakoságnak, ugyannyira, hogy az utóbbi időben jelentős arab bevándorlás is volt.

H. J. Thomas gyarmatügyi miniszter láthatóan a Ház hangulatának hatása alatt igyekezett védelmezni a kormány tervét. Teljes mértékben csatlakozott a zsidóság helyzetéről és jogos igényeiről hangoztatott felfogáshoz, de arra hivatkozott, hogy a kormányt ígérete köti a Legislative Council kérdésében és kifejezte azt a reményét, hogy a zsidók és arabok között sikerül majd békés együttműködést létrehozni. Más szónokok, így

Winston Churchill, szintén a palesztinai zsidóság jogainak épségbentartása mellett és a Legislative Council ellen foglaltak állást.

A rituális vágatás kérdésében döntött a lengyel képviselőház: megszavazta a Prystor-féle törvényjavaslat módosított formáját, mely nem tiltja el a sechitát, de külön illetéket szab ki rá és csak oly mértékben tartja fenn, amennyire a zsidó, karaita és mohamedán lakosság szükségletei megkívánják. A lengyelországi zsidóság tiltakozik a megoldás e formája ellen és újabb akciót indított, hogy a szenátus vegye figyelembe a zsidó szempontokat és a törvényjavaslatot ne fogadja el.

Visszaszállunk égbe, porba

Irta dr. HERNÁD HENRIK

*Akarat volt születésünk,
Akarat, hogy mind elveszünk.
Kedvező ok életre hajt,
Az ártalmas termi a jait.*

*Ti rejtelmes tavol okok,
Mind észbontó titkok vagyioik.
Egyesült az erő, anyag,
Oh, hol a lét sejtje lakad.*

*Buddha régen tanította,
Nem tartós az ember utja
Senki se jött önmagának,
Másért lettek — fellegvárak.*

*Lelket is csak az önt belénk,
Hogy a világ árad felénk.
Fényből vagyunk, hőt is kapunk,
Lángot, vért küld — tücsillagunk.*

*Szív, ha kihül, mind megfagyunk,
Síróból égbe visszahalunk.
Visszaporlunk, visszaparlunk,
Hitünkhez új lelket várunk.*

*Örök létnek sok a titka,
Változások színe, fodra,
Tünemény és ember sorsa:
Visszaszállunk égbe, porba.*

Égő templomok

Irtá: Korein Dezső

Rettenetes híreket kapunk Madridból. A legújabb híradás szerint tíz ősrégi katolikus templom és tizenegy kolostor lángja festette vörösré Spanyolország fölött az eget és a mámoros csöcselék üvöltése, a sebesültek jajkiáltása adta hozzá az éjféle kísérteties zenét. Ez történt ma Spanyolországban, ahonnan hasonló vandalizmus mellett kergették ki 400 évvel ezelőtt őseinket.

Mélységes szomorúság tölti el minden jóérzésű ember lelkét a madridi templomégés borzalmas eseményeinek hatása alatt és fátyolt vetve a középkori spanyol inkvizíció sötét emlékeire, nagy részvétellel és mély sajnálattal olvassuk a legújabb madridi templomégések hírét. Bennünket zsidókat különösen fájda-masan érint minden vallásyalázás és lelkületlenség, mert hisz sajnos évezredek óta a felekezeti türelmetlenség áldozatai voltunk és szenvedő alanyai vagyunk ma is. Mi az ész civilizációját nem tévesztjük össze a lélek kultúrájával, nekünk a civilizáció nem egyéb, mint a technika vívmánya: a rádió, a repülőgép, továbbá a tudomány és az ész többi kultúrája. Nekünk azonban az igazi kultúra a lélek kultúrája, annak különösen kiemelkedő felhőkarcolója: a Tízparancsolat. Nekünk a „Ne ölj!” és a többi Tíz Ige a kultúránk. Az az érzésem, hogy a mai kor embere ugyan előrehaladt a civilizációban de ugyanakkor nem tartott lépést a lélek kultúrájában. Pedig nekünk vallásos zsidóknak nem az ész civilizációja, hanem a lélek kultúrája a fontos. Az a bibliai kőtábla, amely háromezer évvel ezelőtt megparancsolta, hogy tiszteld atyádat és anyádat, ne irigyeld felebarátod jólétét és vagyonát, az egyedüli és legmagasabb kultúránk. Mi tehát a madridi templomégést, mint a kultúra szégyenültjét és az emberiség arcúcsapását, mélységes szomorúsággal regisztráljuk.

Midőn azonban ezt az álláspontunkat előrebocsájtjuk, engedtesék meg nekünk, hogy a spanyol vandalizmussal kapcsolatban felhívjuk a figyelmét a félrevezetett keresztény társadalomnak arra a körülményre, hogy ezeket az embertelenségeket nem „zsidó kommunisták” hanem a zsidómentes Spanyolország csöcseléke követte el. Nem gondolják keresztény felebarátaink hogy micsoda igazságtalanságot követnek el velünk szemben, ha mindig csak zsidó kommunistákról és zsidó forradalmárokról beszélnek, még talán a spanyol lázadók és templomgyújtogatók esete alkalmából is. Talán már itt volna az ideje, hogy végre kinyílják a szeme az antiszemita által félrevezetett

פסח של Husvéti árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész évben át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyasztatják.

• **FRANCK HENRIK FIAI R.-T.**

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

keresztény társadalomnak a velünk szemben tanusított régi vádaskodások tekintetében.

Az olvasóközönség elmézését kell kérnem, hogy újabban majdnem minden írásomban már az unalomig ismétlem igazunkat az ellenünk hangoztatott „zsidó kommunisták és forradalmárok” címen állandósított antiszemita fikcióval szemben. Ezt a fikciót addig paukolták be ellenségeink a keresztény társadalomba, hogy ott ma már valósággal megkövesedett és ki tudja; mikor fog a túoldal ebből a betegségből kigyógyulni. És mégis az a meggyőződésem, hogy a felvilágosítás munkáját fáradhatatlanul kell foly-

tatni. Minden alkalommal rá kell mutatni arra a végzetes bűnre, amely felekezeti elfogultság és elvakultság folytán a legszörnyűbb rombolást végzi az egyetemes emberi kultúra terén és szálláscsinálója a gyűlöletnek.

Ezt a tanulást vonjuk le a madridi templomégés szerencsétlenségéből és kérjük a Mindenhatót, állítsa meg a Sántán romboló munkáját. Világosítsa fel a népek vezetőit, hogy végre ne csak az ész civilizációját, hanem a lélek kultúráját is ismerjék fel. Ennek az utóbbinak szilárd alapjára helyezték el a sokat szenvedő emberiség erkölcsi biztonságát és nyugalmat.

Harstein Lajos, az Orth. Iroda ügyv. elnöke:

Fuchs Benjámin és a cionizmus

A magyar orthodoxia kiemelkedő, régi vezéregyéniségét, Harstein Lajost, betegsége huzamosabb idő óta némi visszavonulásra kényszerítette a felekezeti közélet ügyeiben való aktívabb részvételtől. Állapota az utóbbi időben, hála Istennek, örvendetesen javul és joggal remélhetjük, hogy nemsokára, ismét cselekvőleg láthatjuk a zsidóság mai súlyos problémáinak irányításában. Betegsége folyamán is állandóan tájékoztatták a Központi Iroda jelenlegi kiváló vezetői a jelentősebb aktualitásokról, kikérték tanácsait és igénybe vették gazdag tapasztalatainak értékes útmutatásait.

A „Zsidó Élet”-hez alapítása óta szeretetteljes érdeklődés és jóindulat kapcsai fűzték. Most is, hogy szerkesztőnk felkereste lakásán, kedvesen, barátsággal fogad. Minden érdekl, minden eseményre, a legapróbb mozzanatra felfigyel, találó megjegyzésekkel fűszerezi, talpraesett véleményt fűz hozzá. Közmondásossá vált szellemi rugékonysága egy pillanatra sem hagyja cserben. Bizalmas beszélgetésünk során

őszintén feltárja lelkét, de eleve hangsúlyozza, hogy a közügyekre vonatkozó nézeteit, információit, kijelentéseit szigorúan bizalmasaknak tekintsük.

Aztán sor kerül a magántermészetű dolgokra is. A napokban elhunyt Fuchs Benjámin nagyváradi orthodox főbíróról beszélgetünk, akinek korai halálhíre lesújtotta, mert a Megboldogult igen közel állott lelkéhez.

— Tragikus elmúlása — mondja — érzékeny vesztesége a hithű zsidóság-nak. Előkelő papi elődök méltó utóda volt, az egész világ zsidóságának tiszteletétől övezett nagy apa fia, aki anynyira bevált atyjának papi örökében, hogy senki sem mondhatta epigonnak. Fuchs Mórnak, a maga korabeli nagymagyarországi orthodoxia lánglelkű vezérének fiára ez nem mindennapi dicséret.

— Szerkesztő úr közelről ismerte, hiszen unokafivére és barátja volt. Nekem atya mutatta be 1908-ban a kiváló pozsonyi gáon: Szimcho Bunom Schreiber temetésén. Akkor a jóka-i hitközség papja volt és igen jó hírét

hallottam. Onnan került Nagybányára, ahol feltűnő eredményeket produkált. A nagybányai hitközség felútló békéjét egyéniségének megnyerő varázsával helyreállította, a község intézményeit újrakiépítette, erőteljes, szép vallási életet fejlesztett hívei körében. Reán első pillantásra rokonszenves benyomást tett, nemcsak impozáns külső megjelenésével, hanem szerénységgel párosult szellemi kvalitásaival is. Később — főképp mikor néhány észendő mulva elfoglalta az árván maradt nagyváradi papi székét — az orthodoxia közügyeiben sokat munkálkodtak együtt és közelebbi érintkezésünk során egyre fokozódott személye, önfejlődő, önzetlen működése, kiemelkedő szellemi, papi és emberi erényei iránti őszinte megbecsülésem.

— Rokonszenves egyéniségével, két-segédhen szervező és építő képességeivel, fáradhatatlan agilitásának eredményeivel, tárgyilagosságával és pártatlan jóindulatával még az ellenkező felfogásúakat is meg tudta nyerni. Új idők, új viszonyok, változott körülmények, gyakran szinte megoldhatatlannak tűnő problémák elé állították, amelyeket kivételes diplomatikus adottságaival igyekezett áthidalni. De a saját meggyőződéséből, hagyományokon épült elveiből soha nem engedett.

— Egészen téves a felekezeti sajtó egyik orgánumának legutóbb Fuchs főrabbi elparentálása során elejtett az a megjegyzése, hogy a megfogdolt „állítólag igen rokonszenvezett a cionista törekvésekkel, behódolt, mert nem volt elég erős idegzete az ár ellen való úszásra”. Anélkül, hogy polémiába bocsátkoznánk, egyszerűen rámutatok cáfolatul egy eddig csak a magyarországi orthodoxia régi beavatottjai által ismert — történelmi tényre.

— A világháború derekán, 1917-ben a Balfour-egyezmény alaposan összezavarta a zsidóságnak a Palesztina-kérdésben addig vallott nézeteit és még egyes tájékozatlanabb orthodox rétegeket is megingatott a céltudatos cionista agitáció. A legnagyobb valláshű községekben; Nagyváradon és Pozsonyban is észlelhetők voltak ez agitáció utóérzései.

— Fuchs Benjámint akkor Budapestre sietett és az Orthodox Központi Irodában Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi-val együtt a cionizmus ellen régebben kiadott tilalom nyomtatékos megerősítését szorgalmazta a félrevezetett útbaigazítására. Én magam is a fel-fogásához csatlakozott pozsonyi főrabbi oldalára állottam. Frankl Adolf elnök vezetésével bevontuk a tanácskozáshá-

őbudai Freudiger Ábrahám hitközségi elnököt, Reich Koppel budapesti és Silberstein Josua váci főrabbi is. Teljes egyöntetűség nyilatkozott meg ezen a beható tanácskozáson és engem bíztak meg a deklaráció kidolgozásával. Az utolsó pillanatban azonban mégis az a megdondolás kerekedett felül, hogy a világháború izgalmi közben nem lenne helyénvaló a palesztinai kérdés ilyen erőteljes kihangsúlyozásával komplikálni a zsidóság amúgyis nyomott hangulatát.

— Így történt azután, hogy Fuchs Benjámint a remélt megerősítés nélkül, kizárólag a saját papi lelkiismeretére és diplomáciai művészetére utalva utazott haza váradi hívei közé és megkezdte azt a szinte emberfölötti munkát, amelyben végeredményben sem a valláshű álláspont, sem a főrabbi tekintélye nem szenvedett csorbát. Az igazság tehát az, hogy a munka közben, valósággal a szétszéken összeroskadott kitűnő váradi főrabbi egy pillanatra sem „hódolt be” a cionizmusnak...

Széder előtt

— A „Mihéfé növendékeihez” —

Kedves gyermekeim! Mielőtt a Hágáda olvasásához fogunk, idézzük emlékeztünkbe a családi otthont, a falusi kis házat és annak lakóit: a szülőket és nagyszülőket.

A falak névesek, a nádtető csurgat mert a szövetkezet... de mit is monok mond a gondoktól terhelt apa, majd bünt követtem el, hiszen nincs is okom panasra. Ime küszöbön az ünnep szentséges tisztaságával és a lótas-futásban, nehéz munkában kisé meggyőnyecét apa gondosan bezárja kicsiny boltját, műhelyt. Még a kuleslyukat is betömi papírral, nehogy betörjenek. Azaz, hogy... a szegénységbe kedves gyermekeim nem szoktak rossz emberek betörni, talán inkább, hogy a hétköznapi gondok kiröppenve meg ne szentségtelenítsék az ünnep ajtatosságát.

És az anya, a ti anyátok, a nagyanyátok ezalatt ragyogó fényesre csiszolt mindent. Az utolsó morzsát is eltávolította a házból, mert az Irás ezt írja elő és ünnepi kontósében, patyolatfehér, focros főkötőben várja haza szíve bálványát: férjét és gyermekeit. Ugy-e így volt, gyermekeim?!

Kézmosás után az apa előírás szerint kényelemben helyezkedik és kezdődik a nagy szertartás: a széder. Alig hogy apa kezét a háziáldással a varrottas macesztakaróra teszi, ime két váratlan vendég

érkezik. Az egyik az átutazó idegen, kinek részére mindig van hely és teríték a szegényes asztalnál a másik: két forró könnyesepp a szülők szemében.

Engedjétek meg nekem, kedves gyermekeim, hogy a könnyeseppekről pár szót szóljak. Hálaadó ima ez a Mindenhatóhoz, hogy a mai ünnepet megérhették. Hálaadó ima azért, hogy cécára nagy szegénységüknek ez az áldottlelkű összegyűjtött mindent, ami az ünnep szertartásához szükséges. Ez a pár könnyesepp a fájdalom könnye is, mert ime hiányzik asztalunktól a legfiatalabb a legkedvesebb gyermekünk.

Hiszen igaz, tudjuk jó helyen van, jó emberek szeretettel igyekeznek pótolni a szülői otthon melegségét. Tudjuk, hogy minden igyekeztük, hogy jó embert neveljenek belőle, de ha cserék munkás, becsületes ember lesz is, vajjon jut-e eszébe a szülői otthon, Lesz-e, aki a kis házikót kijavíttatja. Nem fedelkezik meg vajjon öreg szüeiről, vagy aminek a gondolata is borzasztó és amitől óvj meg bennünket Uram Teremtőm: nem hagyja-e el hitét, hogy áldok ellensége legyen testvéreink, szüleink.

Kedves gyermekeim! Mielőtt a Hágáda olvasásához fogunk, gondoljatok e drága emlékekre, az értetek küzdő fáraót apára. Simogassátok szeretettel azt a kis drága főkötőt amelynek minden ráncra gondolkolt volt tele és amelynek hordozója a ti anyátok, a nagyanyátok, kiknek egyetlen gonczolata volt, miként melegítsék szívük vérvél kicsiny fészketeket.

Kedves gyermekeim! Mielőtt a Hágáda olvasásához fogtok, gondoljatok e drága emlékekre és akkor megértitek, akkor megérezitek az: „Ávó cím hojimu löpáráj bömíerájim”-ban foglaltakat.

FRIED IGNÁCZ.

A zengő nád fia

Irta: E. LAZÁR FRANCISKA

A nádas partok tüzlioma,
A Nilus hív, Oziris folyama,
Kis gyermekének lágyan integet —
Milyen csodás fiad van, Jochebed!

Amíg a Nilus-parti ház előtt
Elringatják a drága csecsemőt
Az édesanyja és Mirjam, a néne,
Körlesókolja őt Jehova fénye...

Sötét szemében árnyas rejtelem,
Vajjon, ha férfi lett a gyermekem,
Rabszolgá nemzetével összeforrom,
Hová vezérli majd a messi sorsa?

Köszönted, százezer nyíló virág,
A zengő nádas szunnyadó fiát,
Kit nem itélhet földi lény halálra,
S az Isten véd, kicsiny szívébe szállva...

Szabadság-ünnep

Irta: dr. RUBINSTEIN MÁTYÁS
szekszárdi főrabbi

Peszach legjellemzőbb ünnepe Izraelnek, Peszach a szabadság ünnepe — s Izrael népe a szabadság népe. A milió tudvalevőleg hatással van az egyéniség kialakulására, Izrael népe nomád nép volt, pusztában tartózkodó végtelen meszszerűségeket bebarangoló s kifejlődött benne a szabadság érzete, a szabadság szeretete, ahogy itt hazánkban is, hogy egy példát említsünk Petőfi Sándor, a végtelen pusztaság fia, a magyar szabadság leglelkesebb, leglángolóbb poétája lett.

Azért szentel Izrael ünnepet a szabadságnak, azért valja magát Istene is a szabadság Istenének: „Én, az Örökkévaló, vagyok a te Istened, aki kihozatalak téged Egyiptomnak földjéről, a szolgálat házából.” Azért hívja fel az ige is Izraeli fiát: „...hogy megemlékezzél arról a napról életednek minden idejében, amelyen kijöttél Egyiptom fölcjéről.” És ezért mondja ő el tényleg naponként az egyiptomi szabadulásra emlékeztető „Sómá”-imát. És azért is támadhatott kebeléből olyan szabadsághős, mint Bar-Kochba s keletkezhetett benne olyan hősi nemzetiség, mint a makkabeusok. Innen van az is hogy Izrael vallása nem a merev, rícis dogma vallása, hanem a szabad értelmezés vallása, aminek hatalmas dokumentuma a roppant terjedelmű Talmud.

Izrael szabadságszeretete kozmikus erejétű, a kozmoszból sugározó, azért kozmikus erejű, Izrael egész lényét egész lélkét eltöltö. Erre a természetből sugallt szabadságszeretetre vezethető vissza Izrael törhetetlen, az egész emberiséget átfogó messiási hite is, miszerint elkövetkezend az idő, amikor bomlani fognak a népeket s nemzeteket elkülönítő választófalak, széthullani a gyűlölet bilincsei s az egész emberiség egyetlen magasztos vallásos hitben egyesülni fog.

Nem véletlen hogy a peszachi utolsó napjának haftórája a messiás eljövételének prófétaí jövődőléséről szól, hogy a peszachi liturgia a „peszachi leószic”-ről tesz említést. Szoros összefüggés van a kettő között. A jövődőlés megváltás époly biztosan fog elkövetkezni, ahogy elkövetkezett a múlt. Nem mondotta az első peszachi megváltás idején Mózes: „Hén ló jáámínu li vóló jismöu bókóli — de ök nem hisznek nékem s nem halgatnak szavamra”? S az egyiptomi megváltás csocás módon bekövetkezett. Most is vannak kishitűek, kételkedők, akik nem hisznek, nem bíznak az eljövendő megváltásban s szélsőséges lépésekre ragad-

tatják magukat. Ünnepeünk a mult bizonyosságával, a hit erejével biztat bennünket a jövődől megváltás eljövételével. Higyjünk e biztatásnak ha csocásnak tűnik is. Higyjünk az emberiség megvilágosodásában, a gyűlölet szűnésében, a

jobbérzés fölülkerekedésében. Higyjünk az igazság erejében. Higyjük, hogy az Örökkévaló harcol értünk, mint harcolt értünk Egyiptomban s az utánávaló többi Egyiptomban s legyjünk szilárdak — szilárdabbak.

Fajiság irodalomban és művészetben

Irta: **János Engel József** udv. tanácsos,
a pécsi izr. községkerület elnöke

A szokásos beosztás szerint a középkor a XV. század utolsó évtizedével végződik és Amerika felfedezésével, valamint Luther reformációjával veszi kezdetét az újkor. A zsidóság középkora azonban háromszáz évvel tovább tartott, a nagy francia forradalomig (1789), mely először hirdette a világnak az emberek jogegyenlőségét, tekintet nélkül faj, nemzeti és valláskülönbségre, evvel felszabadította a népeket és a gondolatokat. II. József császár volt az első, aki ezen eszméket meg akarta valósítani; a vallásszabadság és türelmesség Klopstockot, a nagy német költőt, (1724—1803) a „Messias” című költemény szerzőjét, egy a császárhoz intézett óda írására lelkesítette, melyben a zsidóságról és szomorú sorsáról meghatóan emlékezik meg:

*Du — machtest den Juden zum Menschen
Wen fasst des Mitleids Schauer nicht,
wenn er sieht,
Wie unser Pöbel Kanaans Volk entmenscht
Und thut der's nicht, weil unsre Fürsten
Sie in zu eiserne Fessel schmieden?
Du lösest ihnen, Retter! die rostige,
Engangelegte Kette vom wunden Arm — stb*

Mindamellett ezen láncot csak nagyon lassú tempóban vették le a zsidóság vállairól.

E cikk azonban nem a jelenlegi kegyetlen német zsidóüldözésekkel akar foglalkozni. Ezekről, sajnos, a hírlapokban naponta újabb kegyetlenségek olvashatók; de nem fogunk enár ezek felett csodálkozni, ha megismerjük saját költői és írói véleményét. Tévedés azt hinni, hogy a „pogánysági mozgalom” mely Németországban mostanában újból kifakadt, valami új jelenség lenne. A

pogányság iránti hajlam már sokkal régebb keletű és széles néprétegekben csak addig szunnyadt, míg a neki kedvező viszonyok ismét jelentkeztek. Erre van egy klasszikus tanu bizonyítéka: Christian Friedrich Daniel Schubart, (szül. 1739. meghalt 1791.), egy német költő, kinek művei nagyrészt már feledésbe mentek és nevének csak némelykor említik a zenetudományban, mert ő kitűnő zenész is lévén, a különféle hangnemeket különféle jelleggel igyekezett felruházni; bár lényegében teóriája helyt nem álló, evvel mégis a zeneesztétikának erős impulzust adott; Schubart oly elszánt német sovíniszta volt, hogy nevéhez fűzték a „hazafi” („der Patriot”) elnevezést és művei is a „C. F. D. Schubart der Patriot” név alatt jelentek meg. Mindamellett erősen liberálisan gondolkozó férfiú volt, ki a „Deutsche Chronik” című lapjában sokszor szállt síkra a zsidóságért és nyíltan mert a szabadságért küzdeni, nem kímélvén éles kritikájával uralkodókat sem. Ennek következtében Károly württembergi herceg (Württemberg akkor még hercegség volt, csak később lett királyság) őt elfogatta és a Hohenasperg vár börtönébe záratta, ahol tíz évig (1777—1787) sínylődött. Ez a Schubart (összegyűjtött művei 8 kötetben) egy könyvről írt bírálatot; a szerzőt nem nevezi meg, hanem csak annyit említi, hogy katolikus, ki pogányságot dicsóít és „gyalázatos könyvét” a következő óhajjal fejezi be: „Jeder Patriot muss wünschen, dass Deutschland nie einen Bonifaz, nie einen Karl den Grossen gekannt hätte. Deutschland

A sirok ápolása

úgy a régi kerepesiúti, mint az új központi izr. temetőben **április hó közepén** veszi kezdetét. Befizetések a **Pesti Chevra Kadisa** székházában, VII., Erzsébet körút 26 sz. alatt **már most** eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

wäre unter dem gelinden Scepter seinem ursprünglichen Fürsten in der glücklichen Barbarei stets dem Heidentum getreu geblieben."

Tehát már másfél század előtt voltak német írók, kik a hittérítő Bonifácot (kit később szentté avattak) és Nagy Károlyt, ki a német népet a pogány hit abbahagyására és a keresztény vallásra kényszerítette, szerencsétlenségnek tartották! Ugyanilyen értelemben nyilatkoznak a jelenlegi vezérek, akik a pogányságot tartják az egyetlen üdvözítőnek. A barbárság és a pogányudv utáni vágy most kielégülést nyert. Szükséges ezeket tudni, ha meg akarjuk érteni, hogy a német pogányvonzalom hol gyökerezett és honnan veszi erejét.

Schubart krónikájának 1788. évfolyamában „Weltschau" című cikkében a zsidóságról így emlékezett meg: „Gewiss ist's, dass Gott mit den Juden noch was Grosses vor habe. Der unsterbliche Moses Mendelsohn hat es in seinem Jerusalem geahnt und der ächte Schriftforscher zittert seiner Ahnung zu. Wenn die Gesichte der Welt einmal ganz und vollendet dasteht; so wird man gestehen müssen, dass die Juden das wichtigste Volk in der Menschengeschichte gewesen seien."

Schubart tehát élesebben és világosabban látott, mint a legtöbb német tudós, kik folyton a görögök imadásában merültek el, a zsidókról említést sem tve.

Ugyanezen évfolyamban „Juden" című cikkéből: „Es gereicht den christlichen Mächten zur Ehre dass sie allenthalben den Juden mehr Rechte und Freiheiten einräumen; auch unter uns fangt man an, die Juden als Brüder zu behandeln, die mit uns einen Vater im Himmel haben. Wir glauben alle an einen Gott!"

Tovább egy „Zur Toleranz-Geschichte" címzett részből:

„Oh die lange geweissagte, himmelvolle Zeit wird bald anbrechen, wo die Völker der Erde alle am Throne Jehovas und des Lammes stehen und singen: Wir glauben alle an einen Gott!"

Egy „Aufklärung" című cikkéből: „Christliche Religionsduldung, edler Freiheitsinn, meist gute Wahl und guter Ton in Schriften, Enthusiasmus für Wissenschaften und Künste verbreitet sich immer mehr" etc. Ha Schubart a mai német viszonyokat láthatná, véleménye főképp a „Religionsduldung"-ról erősen megváltoznék.

Egy lapjában közölt téves tudósítás „Judenapologie" feliratú helyreigazítását és szavakkal kíséri: „Niemand ist geneigter als ich jedes Stäubchen weg-

zublasen, das den Charakter dieses unehin so schwer gedrückten Volkes verunstalten könnte" etc. Szívélyesebben még zsidó író sem nyilatkozhatik.

Honfitársairó Schubart der Patriotnak lesújtó véleménye volt, jól ismerhette őket: „Kein Wunder, dass uns die Ausländer mit den Unnamen: Soldatenknecht und Mietlinge belegen. Uns Geld dient der Deutsche dem Teufel, pflegte Montecucoli zu sagen".

Továbbá egy „Jerusalem" című cikkében: „Die Deutschen allein hatten das Eigene an sich, dass sie um Sold und Lohn aller Welt dienen. Schon zu Cäsar's Zeiten vergossen sie ihr Blut für fremde Freiheit" etc. „Um Sold halfen sie den alten Galliern ihr eigenes Vaterland verheeren, wie späterhin zur Zeit der Ligue. Um Sold fochten sie mehrmalen gegen ihre eigenen Brüder. Ein schwarzer Zug in unserem Charakter."

Továbbá az 1790. évfolyamban: „Der Deutsche hat durch die erniedrigende Nachahmungssucht eine Mischung vom Guten und Bösen erhalten, als wär er der Spiegel der übrigen Nationen

Schubart jellemzését néhány újabbkori kapacitás véleményével egészítjük ki. Wagner Richard 1863. augusztus 5-én Maier Matild kisasszonyhoz Penzingből (Bécs mellett) intézett levelében panaszodik, hogy a csehek, oroszok, magyarok, öt hangversenyek dirigálására meghívták, de Németországból még sohasem kapott oly meghívást, sőt, ahová ő maga ajánlkozott, visszautasításban részesült; azután ugyanabban a levélben: „Es ist ein Elend und wie

gesagt — in Deutschland ist's niederträchtig, trotz Turnen und Schützen!"

Egyébként Nietzsche, a modern bölcsészett legjelentékenyebb képviselője, szintén ilymódon ítél (hagyatékirataiban „Kunst und Künstler" c. fejezet). Soweit Deutschland reicht, verdirbt es die Kultur" és Wagnerről (az Ecce homo című fejezet) a német erényeiről és társaságáról: „Keine Missgeburt fehlt darunter, nicht einmal der Antisemit. Der arme Wagner! Wohin war er geraten! Wäre er wenigstens unter die Säue gefahren! Aber unter Deutsche!"

Egy német professzor, ki Wagnerhez közelállott, emlékiratában a mester következő jellegzetes mondatát idézi: „Mein Taktstock wird noch einmal das Scepter der Zukunft werden er wird die Zeiten lehren, welchen Gang sie zu nehmen haben. Auf das Tempo kommt ja am Ende Alles an: Rythmus, Harmonie, Schönheit finden sich dann von selber."

Ha ezen valóban „szerény" önbírálat felett még egy évtized előtt csak mosolyogni lehetett, úgy most rémülettel kell tapasztalni, mennyire valósultak meg Wagner álmai és követelései: a zsidóság teljes pusztulása — a rituális vágás megtiltása — letagadása Krisztus zsidó születésének — a bayreuthi színház anyagi támogatása az állam által, vagyis közpénzekből. Mindez bekövetkezik, folyamatosan van és eszünkbe jut Mirza Schaffy dalainak két verse:

„Es ist der Blick der Völker kurz
Doch lang sind seine Ohren worden."

A „Führer" kijelentette, hogy a németeknek el kell veszténiök a multjukat, de helyette olyan német jövőt fognak nyerni, amelyet ő ad nekik. Hogy hajlandó lesz-e a nép többsége dicsőségteljes multját, mely annyi költőt, zenészt, filozófust és tudóst ajándékozott az emberiségnek és annyi dicsőséget szerzett Németországnak, feláldozni egy nagyon is bizonytalan jövőért ezt nem tudjuk — a bekövetkezendő események fogják megadni a választ ezen kérdésre. Látjuk a szemünk előtt végbemenő eseményeket, de meg nem értjük. Annyi bizonyos, hogy az ismert ügy II. Frigyes porosz király és a potsdami molnár közt, ki a király fenyegetésére azt válaszolta: „Ja wenn das Berliner Kammergericht nicht wäre!" — manapság nem ismétlődhetik meg. És Theodor Körner, a német Tyrtaios, (a szigetvári hős: Zrinyi című dráma költője, aki 22 éves korában a Napoleon elleni háborúban, mint hős halt meg hazájáért) ma nem énekelhetné, mint 1813. évben:

„Deutsche Volk, du komtest fallen,
Aber sinken kamst du nicht!"

של פסח CUKOR

az orthodox hechsere reflektáló hitű
hazai zsidóság részére
EZ ÉVBEN IS
Központi Irodánk irányítása mellett készült Ezt a felragasztott
1936 évi dátummal
jelzett vigneták tanusítják.

A cukor gyártása ez évben is a **Selypi Cukorgyár R. t.**-nál (Budapest. V., Zrinyi-utca 14) történt, Silberstein Dávid vaci főrabbi vallási főfelügyelete alatt.

Központi Bizottságunk Rabbicollegiumának vallási döntése szerint: az orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szerezhetik be **SEL PESZACH CUKOR** szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcserelésből, vagy összekeverésből valási tilalomszegések keletkezessenek.

Budapest, 1936. évi március havában.

A magyarországi autonom orthodox izraelita hitfelekezet
KÖZPONTI IRODÁJA
(Budapest, VI., Eötvös-u. 19)

A budai zsidóság parlamentje

méltóságteljesen utasította vissza a fúziók támadásait — Az autonómia-párt nagy győzelme — Óriási többséggel szavazta meg a képviselőtestület névszerinti, titkos szavazással a zárszámadást és alapszabálymódosítást

Zsúfolóság megtelt a hitközség tanácskozó terme, amikor márc. 25-én délután Kriszhaber Adolf dr. elnök megnyitotta a hitközség képviselőtestületének ezévi közgyűlését. Nemcsak a hangulat volt parlamentáris, hanem a terem külső képe is, amennyiben a terem baloldalát az egyesülési párt elenyésző kisebbségben levő tagjai foglalták el, élükön Alapi Bélával, Dembitz Gyulával, Székely Dezsővel (nem tehetünk róla, a gazdasági együttműködés híveit képtelenek vagyunk az egyesülést kívánóktól különválasztani) és Sós Endrével, a balközépet, a jobbközépet és jobboldalt pedig az autonómia párt hatalmas tömege élén Gesztes Ferenc, aki a közgyűlés egész lefolyása alatt úgy dirigálta nagyszerűen szervezett táborának minden megmozdulását, mint egy zseniális karmester a mesterien kézben tartott zenekart. Dr. Kriszhaber Adolf elnök megálapította, hogy a közgyűlés határozatképes, elparlamentarizálta a zsidóság nagy halottait; Rea-deng lordot, Sándor Pált, Gábor Gyulát, Blau Lajost és Salgó Henriket, V. György angol királyt és Berzeviczy Albertet akikben a zsidóság oly tiszta, hatalmas, és nemeslelkű pártfogóit vesztette el, majd közölte a közgyűléssel, hogy alapszabályadta jogával élve, a beszédek idejét oly módon korlátozza, hogy a vezérszónokok 20—25 percig, a többiek 10—15 percig beszélhetnek. Az első felszólalás joga mindig a javaslat ellenzőit illeti. Ezután visszapihentést vetett arra a tíz évre, mely alatt előbb, mint a jelen, majd mint elnök vezette a hitközség ügyeit és megállapította, hogy egész elnöki működése alatt igyekezett mindig felelőssége tudatában teljes pártatlansággal, tisztességgel és szeretettel dolgozni hitközsége és a zsidóság javára. Utalt beszédében azokra a nagy nehézségekre, amelyekkel most a magyar zsidóságnak meg kell küzdenie és mely fájdalomnak adott kifejezést, hogy éppen most, amikor oly nagy szükség van az erők egyesítésére, tesz egy kívülről táplált mozgalom állandó, sikertelen kísérletet a budai zsidóság egységének megbontására. Emelkedett hangon figyelmeztette az ellenlátáron vezetőt arra, hogy ha ez az áldatlan testvérharc nem fog megszűnni, annak az egész magyar zsidóság kárát fogja látni, mert a zsidóság ellen felsorakozó tényezőknél ez a testvérharc is kapóra jön a zsidóság pozíciói ellen indított támadásaikban. Méltóságteljesen szavakkal utalt arra, hogy a viszonyok

okozta helyzet kiparizálásának küzdelmében a legelémibb kötelesség, hogy a zsidóság minden tényezője a legnagyobb óvatossággal nyilatkozzék meg és ezeknek a megnyilatkozásoknak hangja kerüljön mindig a kihívó hangosságok anélkül, hogy önértékből egy fikarcnyit is engedne. Elítélő szavakkal ostromozta itt a felekezeti sajtó egy részének gyakran meggondolatlan és kihívó hangját. A magyar zsidóság száz százalékig tett eleget hazája iránti kötelességének és éppen ezért teljesen felesleges, sőt káros ennek a kötelességteljesítésnek, a természetes hazafiúi érzésnek állandó hangoztatása. A zsidóság járjon elől továbbra is jó példával a munkában, a hithez való ragaszkodásban, a meglévő intézmények gyarapításában, jótékonyágban, kultúrában és soha ne feledkezzen meg a felebarátai szeretet nagy parancsáról. Végül kérte, hogy elnöki jelentését vegye a közgyűlés tudomásul. A közgyűlés óriási többséggel — még az egyesülési pártból is csak nyolcan szavaztak nemmel, — vette tudomásul az elnöki jelentést.

(Megindul a vita)

Az előjáróság jelentéséhez elsőnek Biró Lajos szolt hozzá. Jellemző a köz-

gyűlési többség és a hitközség vezetőségének példászerű (sajnos, ez a példa sem fog hatni ott, ahol eddig sem hatott semmiféle nemes gesztus) magatartására, hogy az összes szónokok az elnöki emelvényről beszéltek és a többség az ellenzék szónokait közbeszólás nélkül hallgatta végig és kérésükre minden esetben megadta a beszédidő meghosszabbítását. Közbeszólásokra csak akkor került sor, ha a beszédek agresszív hangja túlságosan igénybe vette a közgyűlés tagjainak türelmét. Így történt ez Biró Lajossal is, aki beszéde során infairnak mondotta a statutumok elleni támadások hangját és helytelenítette, hogy Buda panasszal élt a statutumok olyan intézkedései ellen, melyekről csak oly mérvű elfogultság nem látja, hogy milyen kártékonyak, mint amilyent a szónok mutatott érveléseiben.

A következő szónok, Alapi Béla megállapításait ugyanaz a célzatosság jellemezte, mint elődjét, akitől csak hangjának nagyobb agresszivitásában különbözött. Így akarta arról meggyőzni a közgyűlést, hogy „őt soha senki kívülről nem befolyásolta“ és hogy „Pesttel a béke Buda állandó ellenkezésén hiúsult meg“. Kriszhaber elnök rövid felszólalása után Hajnal Mihály méltatlannak mondta azt a támadást mely az ellenlé szónokai részéről az elnökök és az előjáróságot érte. Indítványozta, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondjon az elnökek és az előjáróságnak. Ugyanílyan szemémben szólal fel Berényi Sándor dr. is, aki indítványozta, hogy Diósi Jenő főjegyzőt a közgyűlés érdemei elismeréséül a főtítkári címmel tüntesse ki.

Kriszhaber Adolf elnök válaszolt ezután a felszólalásokra és a pesti békekedv őszinteségének illusztrálására idézte Stern Samu elnök legutóbbi kijelentését, mely szerint minden olyan mozgalmat, mely Buda egyesítését célozza, a jövőben is teljes mértékben támogatni fog. De jellemző arra, hogy a budai fúziók mozgalma milyen indokokból fakad, — az a körülmény, hogy a községkerületi választásoknál azokat a fúziókat, akiket Buda nem jelölt, Pest választotta be a községkerületbe törvénytíprás árán. A közgyűlés ezután egyhangúlag elfogadta Berényi Sándor indítványát, majd Diósi Jenő főtítkári mondott köszönetet az iránta megnyívanuló bizalomért. Székely Dezső személyes kérdésben történt felszólalása után a zárszámadást és a szám-

Hirdetmény

a Budai Izraelita Hitközség tagjainak pászkaival való ellátásáról.

A budai Izraelita hitközség elöljárósága híveinek szives tudomására hozza, hogy pászka (macosz) szükségletüket i. é. március 22-től kezdve az alábbi elárúsító helyeken szerezhetik be.

XI., Budafoki-út 16—18.

II., Csalogány-u. 50.

III., Zsigmond-u. 49.

Ezek az elárúsító helyek naponként (szombat kivételével) t. e. 9—12 és 3—6 óráig állanak a t. vásárló közönség rendelkezésére.

Nyomatékosan figyelmeztetjük a híveket, hogy a Budai Izr. Hitközség területén pászka gyártására és forgalombahozatalára kizárólag a Budai Izr. Hitközség jogosult, idegen helyről tehát pászkat behozni tilos.

A közigazgatási hatóságok a tilalom ellenére behozott pászkat elkobozzák, azok ellen pedig, akik a tilalmat áthágják, kihágási büntető eljárás indíthatnak.

A kereskedői úton forgalomba hozott laska nem vallási célt szolgál és nem felel meg a rituális követelményeknek

A Budai Izraelita Hitközség

Elöljárósága.

vizsgáló bizottság jelentését tárgyalták. Auer Róbert pénzügyi előjáró beszámolt a mult év pénzügyi gazdálkodásáról. A tények és számok oly erővel hatottak, hogy még az eddig egyre hangoskodó ellenzék is elhallgatott, mert azzal a ténnyel, hogy Buda pénzügyei számokkal dokumentálhatóan a legnagyobb rendben vannak, hogy a program három főpontja: a Belvárosi Takarékpénztár felújítása, a Chevra támogatása és a templomépítés az év elején vett irány teljes betartásával történt meg, valóban nehéz vitatkozni. Az előirányzatot mindenütt szigorúan betartották és ha nem tarthatták be, az olyan esetekben történt, mint a tanügyi költségkénel, ahol a főváros azért csökkentette Buda eddigi támogatását, mert Pest soknak tartotta az eddigi összeget és azt kérte, hogy ennek egy része Budától vonassék meg az ő javára, ami meg is történt.

A nagy tetszéssel fogadott expozé után Diósi Jenő főtitkár ismertette a számvizsgáló bizottság jelentését, majd Gesztes Ferenc mondott köszönetet a pénzügyi előjárónak azért a lelkeségért és eredményért, mellyel a pénzügyeket vezette. Valóságos epikai költeménynek jellemezte az expozé, illetőleg a zárszámadást. Köszönetet mondott az előjáróságnak, a rabbikarnak, a tanítói és orvosi karnak és a hitközség tisztviselőinek, valamint alkalmazottainak munkásságukért. Kiemelte annak a hatalmas kulturmunkának méreteit, ahol egy Heller Bernát a tanügyi felügyelő, az adóosztály példás munkáját, mely Tauszk Jakab jegyző irányítása mellett végzi felelősségteljes feladatát, meleg szavakkal emlekezett meg Katona Gyula kultuszelőjáróról és Róna Gyula főorvosról, az orvosi rendelő vezetőjéről és helyeselte azt a határozati javaslatot, melyet a közgyűlés folyamán a tisztviselők és alkalmazottak nyugdíjellátásáról terjesztettek be. Ezután éles szavakkal kelt ki azok ellen, akik azt az állítást kockáztatták meg, hogy a hitközség szálltónál egyes esetekben inkompatibilitást látnak fennforgni. A hitközség ezeknek a szálltónak lényegtelen összegű megrendeléseket ad és ha ad is, igazán természetes, hogy azoknál elégtit ki szükségleteit, akik szívvel-lélekkel dolgoznak érte. A zárszámadást elfogadja és reméli, hogy a hitközség autonómiáját semmiféle támadás nem fogja komolyan veszélyeztetni.

Kozma Bernát felszólalása után Szemere Samuné mutatott rá ragyogó dialektikájú beszédében a leánygimnázium létesítésének fontosságára, majd Kertész előjáró rövid válasza után áttértek a zárszámadás részletes tárgyalására, mely

alkalmat adott az egyesülés pártjának, hogy igen gyenge érvekkel hadakozzék a hitközség azon szándéka ellen, mely szerint a hitközség az alkalmazottjai és önmaga által deponált 80.000 pengőt saját vagyonába beolvastva, ezentúl magára vállalja alkalmazottjai kötelező nyugdíjellátását költségvetése terhére. Egymásután szólaltak fel Alapi Béla, Dembitz Gyula, Bíró Lajos, Frank Gyula, akiket hiba figyelmeztetett saját tapasztalataira hivatkozva Spanyol Sándor, hogy a közület által vállalt nyugdíjellátás a legbiztosabb, mert nincs kitéve a nyugdíjalap elértéktelenedésének. Végül Csobádi Samu dr. alelnök válaszolt a felszólalásokra és rámutatott arra, hogy a nyugdíjellátás csak most lesz megnyugtató módon rendezve, amikor a hitközség kötelezettségét vállal arra, hogy a nyugdíjról a költségvetés terhére gondoskodik. Miután az ellenzék névszerűtlen szavazást kért, az elnök ezt el is rendelte és a költségvetést és zárszámadást 59 szavazattal 20 ellenében a közgyűlés elfogadta.

A vagyonmérleg tárgyalásánál újra kitört az izgalom, mert Alapi Béla a szavazás alkalmával mameukoknak nevezte azokat, akik a vagyonmérleget elfogadták. Izgatott közbeküldésök kíséretében figyelmeztette az elnök Alapit, hogy ne használjon inparlamentáris kifejezéseket. Ezzel az akkorddal ért véget a közgyűlés első napja.

(Második nap)

A második napon Auer Róbert előjáró napirend előtt közölte, hogy a Müegyetem 35 hallgatója egy tanár vezetésével megtekintette a lágymányosi templom mintaszerű építkezését, majd Csobádi Samu dr. alelnök ismertette az alapszabálymódosításra vonatkozó előjárósági indítványt. Ennek az indítványnak az a pontja, mely kimondja, hogy az örökös tagok száma emelkedik, már régóta szálla az autonómia ellenfeleinek szemében, mert jól tudják, hogy ez az emelés az autonómia ellenfeleinek machi-

nációit a jövőben ellensúlyozni fogja. Ez a félelem világlott ki László Áron dr. beszédéből, aki kijelentette, hogy nem akarja Lágymányos érdekeit sérteni, de a javaslatot nem fogadja el, mert az alapszabálymódosítás nem lehet egy oly közgyűlés feladata, melynek mandátuma rövidesen lejár.

Bicskei Jenő válaszul elsőnek László Áron dr.-nak és emelkedett hangon jelentette ki, hogy azokról, akik örökös tagok lesznek, valóban nem tételzheti fel jóhiszeműen senki, hogy szolgáló módon fogják magukévé tenni az előjáróságot indítványait. Minden objektív kritikát elfogad, de mindenki tudja, mi van itt az ellenzéki kritika mögött.

Nagy derűtlenség fogadta ezután Schwarz József felszólalását, aki a javaslatot a középkorba valóban minősítette. Szemere Samuné felszólalása után Berényi Sándor védte hataalmas beszédében a javaslatot és utalt arra, hogy azok az aggodalmak, melyek szerint a felügyeleti hatóság nem fogja jóváhagyni az alapszabálymódosítást az örökös tagok számának emelése miatt, teljesen feleslegesek és indokolatlanok, mert a szám emelése nem változtat azon a lényegen, hogy ha valaki négy cikluson át a választók bizalmából volt képviselőtestületi tag, valóban megszerezte a jogot arra, hogy örökös taggá váljék.

Egerszalóki Ziegler Béla, a lágymányosi előjáróság és választmányi nevében mondott köszönetet a javaslatért és fogadalmat tett, hogy körzete mindig lelkes híve lesz Buda önállóságának, majd dr. Csobádi alelnök reflektált a felszólalásokra. Érvei, melyekkel az ellenzék kifogásait rombolta le, oly megdönthetetlenek voltak, hogy az ellenkezés teljesen elhalkult és beszédét úgyszólván közbeszólás nélkül mondhatta el. Beszéde végén arra kérte mindazokat, akik személyes kérdésben kértek szót, ahajnak el a szótól, ő a maga részéről mindenkinek, aki őt támada, békejobbot nyújt. Felszólalásának erre a részére Sós Endre válaszolt, aki a maga részéről szintén kérte a képviselőtestület tagjait, hogy ha hangjának akaratlan érdességével néha bántóan hatott, tekintsék ezt meg nem történtnek, mert személyében bántani senkit nem akart.

Ezután titkos szavazással 74 szavazattal 24 szavazattal szemben elfogadták az alapszabálymódosító indítványt, tehát a megkívánt kétharmad többség helyett háromnegyed többséggel. Végül megválasztották a választási bizottság tagjait és a közgyűlés Kriszthaber elnök zárszavaival, aki köszönetet mondott a felszólalóknak a nívóváltásért, a legnagyobb eszben ért véget.

HALÁSZ SÁNDOR

Orth. Köser מדרש פוסטער ארום

macesz, maceszliszt, tej fűszerárak, boszniai szilva, burgonyaliszt, eceteszeneceres, csokoládé, kakaó, lekvár, paradicsom, bor, szilviorvos stb legrégibb és legmegbízhatóbb beszerzési forrása:

Ozv. SCHLANGER BERTALANNE

Budapest, Laudon-u. 7 Tel.: 12-6-72.
Eladás nagyban és kicsinyben

Egész éven át és peszachra is a legfinomabb vaj és sajtok. Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek. Referenciát a budapesti orthodox rabbinátus nyújt.

Igy választottak Sípországbán...

Mi a dicsőség ára? — Tallózás a hitközségi választások elhallgatott részletei közt. — Közéleti érdemek 500 P-től lefelé

A legutóbbi hitközségi választásokról szóló beszámolómban megemlítettük, hogy a bolcog kiválasztottak az érdemeknek járó elismerést szinte minden esetben önkéntes anyagi hozzájárulásukkal is alátámasztották. A kérdés, mely e jelenséggel kapcsolatban felmerül, csak ez lehet: melyik nyomott többet a latban, a felekezeti közéleti érdem vagy a spontán hozzájárulás? Hogy egy régebben játszott film címével kérdezzük: „Mi a dicsőség ára?” Az alábbiakban csokorba kötünk néhány kis epizódot, melyekből olvasóink megtanulhatják: pesti hitközségi választásoknál igen fontos az érdem, de még fontosabb a készpénz.

Ime néhány a titomásunkra jutott esetek közül:

Egy közbecsülésben álló Rákóczi-úti ruhakereskedőt, aki a képviselőtestületnek évek óta tagja és a Nagyfuvaros-utcai templom régóta adakozó híve kihagyták a listából. Miért? — 300 pengőt kértek tőle s ő nem volt hajlandó fizetni. — Egy tekintélyes ügyvédet, aki körzeti előjáró is, nem vettek fel a listára. Az Egyakarathoz fordult orvoslást kérve, 300 pengőt fizetett a választási kassza javára, felvették. — Egy aktív körzeti előjárót, aki sokat buzgólkodott és áldozott jótékony célok érdekében, kihagyták. Lemondott előjárói tisztségéről. — Egy körzeti helyettes előjárótól 100 pengőt kértk a je'ölésért. Nem fizetett, mire kihagyták. — Két józsefvárosi ügyvédtől dr. L.-től és dr. M.-től, 100—100 pengőt kértek. Nem fogadták el az ajánlatot, mire kihagyták őket.

Egész sorát idézhetnők a híveknek, akiket 300—500 pengős választási hozzájárulások ellenében felvettek a képviselőtestületbe — olyat is, akit eddig munkássága nem feltétlenül preczsztinált épen hitközségi szereplésre. Tudunk ezzel szemben egy közbecsülésben álló építésmérnökről, aki másfél évtizeddel ezelőtt a józsefvárosi templomot ingyen tervezte és építését ingyen vezette s aki még az építőiparosokat is rávette, hogy a Tóra előtt áldozoznak s ezen a réven mondanak le járandóságuk egy részéről. 100 pengőt kértek tőle, nem adta meg, mire kihagyták. — És tudunk egy volt körzeti elnökhelyettesről, egyszemélyben volt hitközségi előjáróhelyettesről aki míg a kezévoztlen gazdasági konjunkktúra és a hitközségnél vállalt munkája tönkre nem tette, többet áldozott a hitközségre, a

templomra és a jótékonyaságra, mint az egész választási vezetőség. — most cinikus főényességgel szóba sem hozták a képviselőtestületi tagságra.

Folytathatók még az esetek felsorolását, de végezetül csak a választási küzdelem egy jellemző kis epizódját idézzük. A nevezetes józsefvárosi ötos guillotinezottság egy orvos-tagja, aki a legutóbbi hónapokban kézzelt szerepet játszott a hitközségi életben, a választás

előtt rövid idővel, egy pénteken délután felszólitotta a józsefvárosi ifjúsági csoport egyik vezetőjét, aki melleleg egy kerületbeli nagykereskedő fia hogy három társával azonnal (!) járjon végg kétezer családot, hal'gassa meg esetleges panaszait, igérje meg ezek orvoslását és egyben hívja fel őket a hivatalos lista támogatására. A fiatalember válasza az volt, amit várni lehetett: „Ugy látszik, Főorvos úr nem tudja, hogy péntek este zsidó családnál nem lehet korteslátogatást tenni. Ha pedig kétezer család végiglátogatásáról van szó, ugy erre állítsanak be hétköznapiokon 40 állástalan zsidó ifjat megfelelő díjazással!”

Igy választottak Sípországbán, anno 1936-ban...

„SÉKER BILBL...”

— Beszélgetés —

Személyek: 1. A természetes részvénytársasági igazgató — 2. A fakóképtű, állástalan tanár

— Hallgasson csak ide, direktor úr! „Niszán havában vagyunk, Mózes alakja lebeg előttünk, a jog, a szabadság, a testvériség hőisé. Várjuk Niszán havának csodáját és várjuk a magyar március csodáját, Kossuth eszméjének diadalát.” Nes, nem szép?

— Ki is mondta ezt? Olyan ismerősen hangzik.

— Nem tudja? Pedig magának legálabb úgy illenék ezt kívülről tudni, mint ahogy én elszavaltam. Hiszen ezt a maga vezére. Sípországb Führerje mondta, ama bizonyos újabb választási vasárnapon, amikor még egy újabb elnökségre megválasztották és amikor megint — nagyszerűen levizsgázott. Levizsgázott pedig ország-világ előtt, egyrészt abból, hogyan lehet egy órán belül mást szavalni és megint mást eszeledni és levizsgázott abból, *hogyan nem szabad* egy gouvvernementális szerepre vállalkozó férfúnak — itt, Középeurópában és most, a huszadik században — eszelednie. Mert elkepesztő látvány, amikor valaki egy nagytekintélyű gyűlés elnöki emelvényéről, ahol a minden kultúremlerre kötelező tárgyalási szokások szerint a tárgyalás vezetőjét nemcsak teljes pártatlanság,

hanem bizonyos fölényes objektivitás és személyi desinterressement kell, hogy izolálja a pártok indulatosságától, — mondom, az elnöki székéből szórja támadó nyilait a tárgyaláson résztvevők egy csoportjára és maga szítsa, maga fozkossa a támadó kedvét, maga izgassa a kedélyeket gyalázkodó kifakadásokra, anélkül — legalább is a Síp-utca „Legyező”-jének tanúsága szerint, — hogy csak egy szóval is szükségesnek tartotta volna leinteni a heveskedőket, vagy éppenséggel rendreutasítani a durván sértegetőket. Mózesről, Kossuthról, jogról, szabadságról és testvériségről szavalni egyfelől és ugyanakkor még a szavazás jogától is elútni másfelől holmi vidéki veterán-egyletbe való trükkel a gyűlés résztvevőit — ez igazán nem szolgál sem a zsidóság, sem az elnöki tekintély megbecsülésének fokozására.

— Ne legyen igazságtalan, tanár úr! Hát nem Buda zavarja a békét és összhangot? Nem ők akadémkoskodnak a statutumok körül? És milyen elnöki trükkéről beszél?

— Hát nem tudja? Burleszkbe való. Az elnök föltette a kérdést szavazásra, *akarják-e őt egyhangúlag, akklamáció-*

Schlesinger Izidor rabbi úr szigorú felügyelete alatt

Peszachi כשר של פסח אמילר למחרתי

palack és kannatej, továbbá mindenféle tejtermék állandóan kapható és megrendelhető összes fiókjainknál és az orthodox izr. viszonteladóinknál.

Országos Magyar Tejszövetkezeti Központ m. sz.

Bubapest, XI., Horthy Miklós ut 113-121.

Telefon: 58—8—40.

val elnökké választani? És a többség kimondta az egyhangúságot! Hát nem komédia? Hát lehet az ilyen elnökléssel az elnöki tekintélyt öregbíteni?! És nem minden alkotmányosság megcsúfolása ez?

— De mit tud Buda védelmére felhozni?

— Buda védelmére? Én nem hozok fel Buda védelmére semmit! Nem szorul rá. De mondok egy analógiát. Nézze csak! Ugye nem lehet kétséges, hogy Magyarország zsidóvallású polgárait — alkotmányunk alapján, érvényben lévő törvényeink betűje és szelleme szerint — ugyanolyan polgári jogok illetik meg, mint akarki mást. No, de most vannak sokan, nagyon sokan, talán többségnyi sokan, akik ezeket a jogokat a maguk vélt javára meg akarják csorbíttatni. A zsidók ezt persze próbálják kivédeni. Kérdem: a haza áruló a zsidók, a nemzeti egység megbontói, mert jogaikat védik és abból nem akarnak önként egy jottányit sem feladni? És ha próbálják megmagyarázni, hogy önző érdekből polgári jogokat konfiskálni akarni, vagy más kezéből — minden jogrend és polgári jogegyenlőség ellenére — a kenyeret kivenni, nem egyeztethető össze azzal az erkölcsi színvonalal, amelyet éppen jogrendünk jelent: lehet-e és szabad-e ezt úgy kiforgatni és úgy beállítani, mintha ezzel azt mondtuk volna, hogy az a bizonyos többség „nem áll erkölcsi magasságon?!“ Eszembe jut az ezúpsi farkas és bárány esete. És kérdem, szabad-e egy zsidó vezérférfiúnak akkor, amikor a zsidó üldözések évezredekre terjedő példái mind azt mutatják, hogy állandóan a séker bilblík ellen kellett védekezniük, szabad-e neki a másvéleményűek, vagy a maguk megtámadott érdekeit védők ellen ilyen séker bilblíkt konstruálni? Nem szabad ilyesmivel az antiszemitizmus módszereit igazolni. Ez nemcsak nem zsidó, de nem is okos dolog!

— No, pedig azt azután senki sem tagadhatja, hogy okos ember a mi elnökünk.

— Én sem tagadom, csak arra nem esküszöm, hogy mindig okosan is cselekszik. Nézze, itt van pl. ugyanannak a gyűlésnek egy másik részlete. Azt mondja az elnöki beszéd a kormányjövahagyásra felterjesztett statutumokról, hogy azokat „minden minisztérium megértő készséggel és méltó értékeléssel fogadja”, és ha jövahagyásuk mégis késik, ennek az az oka, hogy „a budai hitközség petíciókkal, memorandumokkal és személyes eljárásokkal(?) igyekszik megakadályozni az új zsidó

alkotmány megvalósulását.” Hát okos és tapintatos dolog így beszélni? Szabad olyat mondani, ami azt a hiedelmet keltheti, mintha a kormány nem objektív mérlegelés alapján és nem az igazság, hanem egyes „személyes eljárók” kedvéért vonakodnék a statutumokat jóváhagyni? Szabad gouvérnementális pozícióban a nyilvánosság előtt ilyen meggondolatlan megjegyzést közzé tenni, amikor pedig ő maga is a kormányhatóság kegyét keresi, hogy a maga statutumait jóváhagyassa?! S miért nincs annyi férfias nyíltság és őszinteség ezen az oldalon, hogy beismernék, hogy igenis a statutumok ellen a kormánynak kifogásai vannak? És véletlenül leginkább azon passzusok ellen, amelyek a budaiak is kifogásoltak. Nem szegény ez, legfeljebb — pech! Ez is csak azért, mert valamikor úgy szótalt meg a vezéri önzéret, hogy „a statutumokkal pedig állj meg vagy bukni!” De úgy állítani be a dolgot, hogy a budaiak befolyásolták a kormányt, legalább is ügyetlenség és naivitás, de mindenképpen bántó lehet a kormány szempontjából. Mert vagy igazuk van a budaiaknak, vagy nincs. Ha igazuk van, kötelességük ezt

Barbárok

Irtó: LAKOS ANDRÁS

*Mint megindult csorda mindent legázol,
örjög a földön a véres mómor
s az alkonyat vérgőzös ködébe
fuldoló lélek zuhan a mélybe.
Vészharangok kongnak, sikongnak lángok:
A barbárok! a barbárok!*

*A multból kikelték száz gyilokkal,
máglyával s fogatott marokkal
s vak kődön át a véres újjak
az életinkbe belenyúlának.
Halálhőrgés veri a világot:
A barbárok! a barbárok!*

*Hull a gyengébb s a sors odapártol,
hol prédára lesz a száz agitátor —
A földön virraszt a kínok láza
minden kultúrát meggyalázva,
átkóva közönyt, tünyságot:
A barbárok! a barbárok!*

*Münchenből—Buharestig nyúlnak,
a kődön át a véres újjak
s mint egykor a katalombákban
százezer fajjal, százezer árnyal
s elverik szemünkről az álmat:
A barbárok! a barbárok!*

*Nyi az Idő, mint a kivet eb.
Vért izzadnak a galuti berkek.
Száguld a nép-düh véres kezetekkel.
S jaj, mi lesz az ártatlan gyerekekkel?!
Arat a halál-gép, ő átok, átok! —
A barbárok! a barbárok!*

*S az elvakult kősi borában
söhajok kelne egyre szomorúbban.
Hull a jaj s lesz egy yre lomhább
az élet útjeme s egyre tompább.
Már világhód mögül hallom az átkot:
A barbárok... a barbárok...!!!!!!*

a kormány előtt bebizonyítani, nehogy a kormány helytelen információk alapján döntsön és tévedésnek essék áldozatul. Ha pedig nincs igaz, — hisz akkor a Síp-utca ugvis nyugodtan alhatik, és akkor semmi ok sincs arra, hogy az elnök úr az elnöklés felsőbbbbséges szerepében így kiessék a konte-nánszából!

— Hát csak nem hiszi, hogy az elnöki kijelentés éle a kormányhatóság felé volt fordítva?

— Persze, hogy nem! Ezt igazán nem hiszem! De ilyen pozícióban az ügyetlen elszólások, a bár akaratlan, de aránylag elég sűrűn megcsúszó kisfélék bizony súlyosan esnek latba és a közéleti szereplésre való alkalmasság felől bizony kétségeket támasztanak.

— Ha csak ez támaszt magában kétségeket...

— Nemcsak ez. Nézze csak, hány elnöki programbeszéd hangzott már el. Mindegyikben szerepelt a többi közt a zsidó ifjúság nagy problémájának megoldása. A zsidó ifjúság jövője! Ez a sikoltozó, ölköklő fájdalom a zsidó közösségnek! Folyton ígérték és hangoztatták a megoldást. Majd őket! Kíváncsian vártuk, mikor már és hogyan?! Végre megszületett a kis egér. A pesti izr. hitközség legutóbbi rendkívüli közgyűlésén bejelentették, hogy össze fogják írni az állástalan ifjakat és felhívják a zsidó munkaadókat, hogy jelentsék be a hitközségnek, ha munkaerőre van szükségük. Hát ezt csinálták! Amit minden kis kerületi nyegletecske és minden ifjúsági egyesület már évek óta csinál is! Ugye lelemény, találékonyság, az aztán van Sípországon. És nem is kellett több hat évnél, a mai kormányzatnak, amíg erre a hallatlan leleményre rájött. Azután ott van a zsidó iskolázás kérdése, a zsidó iparos és mezőgazdasági növendékek kiképzésének a kérdése, a diplomások átrétegződésének problémája, a vallásoktatás és vallásos nevelés kérdése, a zsidóságnak a nemzeti kulturális munkából való céltudatos kiszorítása, a zsidó kultúra, tudomány, irodalom és művészet kérdése, stb., stb. Mindez csak hangozatos szavakként kondul meg néha-néha az elnöki programbeszédtek sejtelmese felhőmályában, de megfogható figurává eddig még egyik sem formálódott. Hát ezek azok a dolgok, amelyek egyre nagyobb és nagyobb rétegekben támasztanak kétséget a vezér elhivatottsága felől és amelyek minden lelkiismeretes magyar zsidót gondolkodóba kell, hogy ejtsenek a Síp-utcai rezsim tehetetlensége és tehetetlensége miatt...

A budai zárszámadás

— Auer Róbert pénzügyi előjáró beszámolója —

A Budai Izr. Hitközség folyó évi március hó 25-én tartott közgyűlésén Auer Róbert pénzügyi előjáró alábbi értekezés exozében világitotta meg a község múlt évi zárszámadását:

Előttünk fekszik a Budai Izr. Hitközség 1935. évi zárszámadása és mérlege és örömmel állapíthatjuk meg, hogy a nehéz gazdasági viszonyok dacára hitközségünk mindenképen megfelelt vallási, oktatási és emberbaráti kötelességeinek és ezenfelül ideje és ereje volt alkotásokra is. Dacára annak, hogy az 1934. év végén hitközségünk akkori alelnöke és egyszerűmind pénzügyi előjárója állásáról azon indokollással moncotta le, hogy hitközség pénzügyi helyzete oly sivár hogy azért a felelősséget ő tovább nem viseli sikerült a pénzügyi egyensúlyt fenntartanunk papjainkat, tanítóinkat alkalmazatainkat változtatlanul meghgytük javadalmazásukban, szegényeinket gyámoltattuk, ambulatóriumunkat diákmenzánkat fenntartottuk és fejlesztettük úgy saját mint az idegen intézményeket anyagi erőnkhez képest támogattuk.

A ricég számokból is megállapíthatjuk, hogy az 1935. évi pénzügyi gazdálkodás három tételben esősosodik ki és pedig: 1. A Belvárosi Takarékpénztárnál levő tartozásunk differenciájának végleges rendezése 2. Chevra Kadisánk nagy mértékben való megsegítése, 3. a Lágymányosi templom építkezésének megkezdése.

A Belvárosi Takarékpénztárnál 1932. évben állottak elő differenciák, amicön az angol fontnak pengő értéke 27-ről 18-ra csökkent és ennek folytán a Zsigmond-utca 49. sz. a. levő ház amortizációjára ezen lecsökkentett kurzusnak megfelelően teljesítette elődöm a fizetéseket. A Belvárosi Takarékpénztár ezt csak részletes gyanánt ismerte el és később — midőn kúriai döntvény olyan határozatot hozott, hogy az angol font teljes arányértéke fizetendő meg és így az átszámítási kurzus mindig 27 pengő kénytelenek voltunk a Belvárosi Takarékpénztárral megegyezést kötni arra vonatkozólag, hogy az időközben 43.000.— pengőre felszaporított összeget részletekben fogjuk — bírsággal és 10%-os kamatokkal együtt — megfizetni. Hála Istennek sikerült az 1934. és 1935. év folyamán ezen differenciából eredő 43000 pengőt lefizetnünk és ezen ügy most már végleg lekerül a napirendről, s a folyó évi január hó 1-től kezdődőleg csupán a rendes 5%-os kamatot és jutalékot kell a kölcsön után fizetnünk — mindaddig, míg a kormány ez irányban más intézkedést nem tesz.

Előjáróságunk 1935. évben is a Chevra segítségére sietett és még január havában 5000 pengőt készpénzben folyósított és az év folyamán 18.945.— pengőt

bocsátott rendelkezésére olyképen, hogy a nekünk temetések rendezéséért járó összegeket teljes egészükben kölcsönképen átengedte a Chevranak. Így az 1934. évi zárszámadásnál mutatkozó 18.000.— P követelésünk 39.783.34 pengőre emelkedett miután elszámoltuk az általunk tett ügyaapítvány negyedik 1.000.— pengős részletét, valamint alkalmazottaink és szegényeink kórházba való utalásából felmerült költségeket.

A harmaéik és talán a budai hitközség életében legfontosabb esemény a Szent Imre-városi templom építésének megindítása. Amint méltóztatnak emlékezni az 1934. év folyamán hitközségi tagjainktól 10% temp'om és isko'áépítési adót szedtünk be de pénzügyi helyzetünk nem tette lehetővé, hogy a befolyt 19.417.43 pengőt az akkori pénzügyi előjáró ténylegesen erre a célra tartalékolja, mert azt rendes kiadásaink fedezésére fordította. 1935. évben tehát első köteleselem az volt, hogy ezen összeget külön takarékkönyvbe helyezzük el és hozzácsatoljuk a folyó évben befolyt 212.980 P 67 fillér rendes adó 10%-nak megfelelő 21.298 P 90 fillér. Ezen eredménytette

azután lehetővé, hogy a templomépítés ténylegesen megkezdhetjük és még 1935. év folyamán a pincefalegényt elérjük. Azóta a falak hatalmasan emelkednek és reméljük hogy április második hetében az ugynevezett falegényt (Gleichinit) c'érjük.

Amint az augusztus havi rendkívül közgyűlésen bátor voltam előterjeszteni, a templomépítés pénzügyi része minden zökkenő nélkül meg lesz oldható mert a folyó évben az eddig kifizetett összegek felül még cca 54.000 pengőt kell az építési vállalkozónak fizetnünk június, szeptember és december havában, három egyenlő részletben, míg a további költségek kiegyenlítése 1937. 1938. és 1939. évben történik, cca 33.000.— pengőt kitevő részletekben. Ezen összegek a 10% temp'om és isko'áépítési pótdóbból és cca 10—12.000.— P rendes költségvetési előirányzattal nyerneik majd fedeztetet.

Hála Istennek, elődöm pesszimiztikus fel fogása nem vált be sikerült feladatainkat megoldanunk és bizunk abban, hogy az isteni Gondviselés továbbra is lehetővé fogja tenni azt, hogy kitűzött céljainkat elérhessük.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

Csak titokban...
Csak titokban...

Az a Buda, az a Buda! Hát nem kibuktatta a községkerületből a legsnádigabb harcosokat?! Az alapos Szántót, a méyen szántó Alapít és még hányat! Ejnye, ejnye — gondolták (hogy mondták-e, azt nem tudom) a Sip-utcában. De ha nem is mondták, cselekedtek. Még pedig mindjárt és elszántan. És miként a nagy stratégák, — csendben és titokban. Hisz annyi az áruló! Tehát csendben és titokban összehívták szombat este, rögtön avdole utánra a rendkívüli közgyűlést, amelyen Pest beválasztotta a községkerületbe azokat a budaiakat, akiket Buda választói kibuktattak a községkerületből. A gyűlésről távozóban ketten beszélgettek:

— Mondd, mi az értelme és a magyarázata ennek? A pesti képviselőtestületbe is hány budait választottak?!

— Hát nagyon egyszerű! A statutumok még mindig ott késnek az éji homályban. Buda adójából még nem lakhat jól Pest. Egyelőre hát úgy kárpótolja magát, hogy kiváló budai balbószokat anektál! — azt hiszi. Buda pukkasztására. Pedig, ha tudná?!...

„Ki ez a budai hős?...“

Egy jó hatása mindenesetre van az unifikációs vezérferiák pesti lobogó alatt való becsomposításának. Így legalább nyilvánvaló mindenki előtt, hogy ők nem Budát és a budai hívek közakarátit, hanem a pesti vezetőség diktatórikus szándékait képviselik. A VI. községkerületi közgyűlés egész lefolyása különben is élénken illusztrálta a demagógia és Gleichschaltung szellemét, mely Sipországban lábrakapott. A községkerület, melynek elnöke közös a benne helyetfoglaló és képviselőtét majorizáló pesti hitközségével, alkotmányos munkát már amiatt sem végezhet, mert hiányzik belőle a tagok egyenjogúságának még a látszata is.

Az elnök egyhangúlag szerette volna magát megválasztatni és mikor a budaiak ezzel szemben névszerinti szavazást kértek, nekikrontott a Sip-utcai gárda. Erről az épületes jelenetről így számol be tudósításában a félhivatalos „Egyenlőség”: „A szélsőbaloldalon mozgás. Egy kipirult ember siet az elnöki emelvény felé a budaiak közül és azt kiáltja: Tessék a szavazást elrendelni! Az illetőt senkisémet ismeri. Hangos kiáltások hangzanak el: Ki az? ki az? Molnár Gyula: Ki ez a budai hős? A kipirult ember azt mondja, hogy Gesztes Ferencnek hívják és szavazást kér közfelkiáltás helyett.”

Szép asszony...!

szép lesz a lakása, ha függönyét nálam vásárolja!

Löwy Arthur,
VII., Király-u. 15.

csipkeszövetfüggöny 150 250 P. 8.50
csipkeszövetágyterítő P. 14.50

Az „Egyenlőség” tehát nem ismeri a győzelmes Budai Autonómiát Védő Párt elnökét, akinek agilitása szétfioszlatta a pesti kancellária rózsaszínű fűzős álmait. Hát bemutatjuk neki. Ez az a „budai hős”, akinek dr. Erdélyi Sándor elleni ismeretes perében ellenfele a bíróság előtt a következő nyilatkozatot tette: „Gesztos Ferenc úrnak, akivel hosszú éveken át kedélyes jó barátságban voltam, a közöttünk fennálló viszály békés megoldására elébe sietek, amikor ki nyilatkozatom, hogy én a budai hitközségnek lelkes, hívó tagja voltam mindig, jótékonyásokat gyakoroltam és nem akartam a budai hitközséget megbántani, csupán a mérleget bíráltam. Ilyen bírálatomat írásba foglaltam és elküldtem az „Egyenlőség” szerkesztőségének, azzal, hogy a cikknek „Mérleg-kritika” legyen a címe. A legnagyobb meglepetésemre... az „Egyenlőség” szerkesztője szenczióhajhászából a címet megváltoztatta és „A nagybeteg budai hitközség” címet adta, amit én mélyen sajnállok, mert ez intenciómmal egyáltalában nem egyezett. Sajnálkozásomnak adok tehát kifejezést a történetek fölött...”

Reméljük, most már tudja, hogy „ki az a budai hős?”...

*

Sípországi logika

A pesti hitközségnek szombatesterendkívüli közgyűlésén — közvetlenül chacosz előtt — föllóllott általános érdeklődés közepette az Egyakarat és zengő, mély baritonján a következő logikai remeket produkálta:

— Uraim, van nekünk egy számszékünk. Elnöke most nincs. De van két helyettes elnöke. Mindkettő nemesak kitűnő férfiú, akik remekül értik a mesterségüket, hanem a hitközségnél is oly pompásan látták el a dolgukat, hogy nem lehetünk velük szemben elég hálásak. Náluk külön szakembert nem is találhatunk számszékünk élére. Ergo: ne válasszuk meg őket, egyiket se, számszékü elnöknek! Hanem?... Folytatása? Ne válasszunk meg senkit se számszékü elnöknek. Mert én nem tudok senkit se oda!

(Szerettünk volna akkor mögötte ülni, hogy sughattunk volna. Mert mi tudunk valakit, akinek — még egy elnökség meg se kottyanna!)

*

A „Hangya”-üzlet vallás-erkölcsi misztériuma

Sok szó esett arról a két millióról, amelyet a hírek szerint Stern Samu, mint az Élelmiszerszállító Rt. elnöke vitt bele a „Hangya” üzletébe. A dolgra sok misztikum borul. Először is

tudvalévő, hogy a Hangyát nem győtri filoszemita láz. Másodsor tudvalévő az is, hogy a Hangya dísznödsírt szállít ebben az üzletben. Harmadsor pedig tudvalévő, hogy Hitler kormányának szállítja. És végül negyedszer az is tudvalévő, hogy Stern Samu ugyanakkor, amikor, mint az Élelmiszerszállító Rt. elnöke két milliót bocsát a Hangya rendelkezésére a Hitleréknek szállítandó dísznödsír üzleti útrabocsátásához, ugyanakkor elnöke a Pesti Izr. Hitközségnek, elnöke a VI. Izr. Községkerületnek és elnöke az Országos Irodának. Több nincs — egyelőre. Sokan furcsának ta állják a szerepeknek ezt a kombinációját és azt kérdik:

— Mi rejtőzhetik e mögött? Micsoda misztikus elgondolások irányíthatják Sípországot a zsidó vallás erkölceinek, a zsidó politikának és a sertésüzletnek ezt a rejtélyes összekapcsolódását?

— Egyszerű a dolog, mondják erre a beavatottk. Sípország fejére sok gond nehezu: A zsidó gyerekek iskolázása, a vallásgondozás, a zsidó ifjak elhelyezkedése, stb. stb. Szörnyű gondok! De az elnök megtalálta a sok bajra a panaceát. Mindent a régi jó jánosházai recept szerint gyógyít: „Semborchü vat sojn helim!” De ha ez így van, akkor — minek az iskola? Semborchü iskola nélkül is megvilágosíthatja a zsidó fiókák elméit. — és megszüntetett két iskolát. Akkor nem kell vallásgondozás sem és nem kell győtrődni a zsidó ifjak elhelyezésének nagy kérdésével sem. Semborchü vat sojn helim! És hátha Wolff Károlyék az ő eszközei. Milyen egyszerűek is Isten útjai! Hát persze! Wolff Károlyék fogják elhelyezni a zsidó ifjakat! Ezért hát tegyünk nekik szolgálatot, adjuk a Hangyának, amit a zsidó kereskedőtől elveszünk. Neki, mint hitközségi elnöknek vérzik a szíve érte, de a kartell-vezér a zsidó-ügynek így tesz millióival szolgálatot.

Igy magyarázzák a Führer személye körüli misztériumot a beavatottak.

*

Hitéletli mélyfúrás

Sípország vezérének tudvalévőleg legfőbb gondja a hitéletli elmélyítése. Ennek pedig legfontosabb eszköze — ugyancsak tudvalévőleg — a hitoktatás. Az állami tanterv a középiskolákban erre heti 2 órában ad módot és lehetőséget. Azt is sokan tudják hogy a hitoktatással, főképp a középfokú iskolákéval, nincsenek túlságosan megelégedve sem a szülők, sem a tanügyi körök, de még a kancellária sem. A hitoktatók azt mondják:

— Ugyan kérem, mit lehet abban a heti két órában csinálni? Mit tanítsunk először? Hébert vagy zsidó történetet,

bibliát vagy imakönyvet, apologetikát vagy erköléstant? Nem elég arra a heti két óra!

— Nem elég? — mondta a számok nagy mestere ott fenn, a III. emeleti csillagvizsgálóban — nem elég? És belenézett a kiadások főkönyvébe. — Ha nem elég, — akkor leszálítom heti egyre.

Diktum, faktum és a hittant azóta egyik-másik iskolában állítólag már csak heti egy órában tanítják, mert — kevés a zsidó diák. A másik óra helyett — cídáklit kapnak!

(A nagyot nézőknek felvilágosításul: Az csak legenda, hogy a hitoktatási ügyeket a hitoktatásügyi előljáró intézi. Amint látható, már az amputálást is kivette kezéből az Egyakarat.)

*

Most már szabad nekik vacsorázni

Emlékezetes még, hogy a pesti hitközség váasztásokat megelőző mozgalmaik idején a cionisták eleinte ellenzéki álláspontot foglaltak el. Akkor egy vacsorát akartak rendezni, amelyet nem engedélyeztek, mert úgy értesültek — vajjon kitől? — hogy azt nyugtalan elemek meg akarják zavarni. Azóta nagyot fordult a világ. A cionisták azóta — bár nem valamennyien! — az Egyakarat kezés báránykájának bizonyultak. Most tehát — már szabad vacsorázniok. Meg is tették. Már vacsoráztak is. Arról azonban nem szó a fáma, hogy hány tóoszt hangzott el Sípország nagyjaira.

*

Mi a baja?

Egy jóhírű vidéki hitközségben nagy a háborúság. Nem tudják eldönteni, ott volt-e a pap azon a dísznótóros vacsorán, vagy nem. Ő maga azt mondja, hogy ott volt ugyan, de nem evett. Csak mint néző volt jelen. (Egész bizonyosan így is történt.) No és ezenkívül más pletykák is szállodnának levegőben, amelyet ezek során egy revolverdörrenés is megreszketetett. Jött a fegyelmi, az Országos Iroda is beleszólt, végre hír szerint consilium abundit kapott, melyet azonban ő nem fogadott el. A mérges anyag pedig egyre gyűlik.

Az Isten szerelmére, tessék már leszállni a hír szárnyáról és gyorsan befejezni az ügyet! Nem jó az, ha a papról sokat beszélnek és ha a be nem avatottak, akik nem ismerik a kulisszatitkokat, csak a szembenálló felek hu-zakodását és rossz kedvét figyelik, az egyiktől is meg a másiktól is résztvevően kérdik:

Tulajdonképpen mi a baja?

*

Már Palesztinával is?...

Úgy halljuk, hogy az Egyakaratot erős vágy fogta el, hogy megismerje a Szentföldet. Ellenrizhetetlen hírek szerint az Egyakaratot zseniális koncepciók fűtik. Műtán Budával, a statutumok adó-megosztásával, legutóbb pedig már Kőbányával is nagy, sőt mondhatnók: a legnagyobb bajok vannak, most Palesztina hitközségeivel óhajtana fúzióra, vagy legalább is gazdasági együttműködésre lépni.

A Szentföldet is titkos öntudatlan láz remegteti, sejtelmek előérzete annak, hogy közeledik feléje a zsidóság nagy fia, Sípországi teljhatalmú kancellárja, Palesztina Hívja, várja...

Bennünket pedig a nagy út előtt ez a kérdés gyötör:

— Vajon mi lesz itt, ha ő elutazik? Elmegy az Egyakarattól... Hány akarat szabadul itt fel, ha ettől — bármily rövid időre is megszabadulnak?...

Most eszmél rá

némely felekezeti vezérférfiú a nyilaskezes agitáció veszegetéseire, melyek a vidék egyes nagyvárosaiban kezdik felütni fejüket, Debrecen után Szeged lett ennek az agitációnak tűzfészke s most, mint a lapokban olvassuk, a szegedi zsidó hitközség elnöke, Biedl Samu, emelt szót a törvényhatósági bizottságban az igaztás és békebontás ellen. Szavai a tisztaságot fejezték ki és állásfoglalásához az egész magyar zsidóságnak csatlakoznia kell, — de befelé, a zsidó nyilvánosság előtt mégis rá kell mutatnunk arra a súlyos ellenmondásra, mely egyes zsidó vezető férfiak kifelé és befelé mutatott állásfoglalása között van. Volt idő, mikor Biedl Samu a neológia statutumának kongresszusi tárgyalása során maga mutatott példát arra hogy a zsidó közélet vezető pontjain tudatosan kiszorítsák a papokat s általában a szellemi vezetőket. Azóta ezek a jelenségek nem vesztek el fontosságukból, sőt egynemű régebben tisztánlátó vezérférfiaink is a kíméletlen belső elnyomás, a hatalmi köröknek nem tetsző zsidó törekvések elgáncsolása irányában mutattak meglepő fejlődést. Felhátasunk a külső veszélyek ellen ezerszer hatóságosabb volna, ha magát a zsidó közösségi életet, melyből az ily állásfoglalásnak sarjadjnia kell, nem kárhoztatták volna szellemtelen és szerverilis sivárságra. A demokrácia követeléseit kifelé is hatóságosabban és főleg méltóbban lehetne képviselni, ha a zsidó közélet befelé a demokrácia az erkölcsi szabadság, a szellemi elevenség és az összes zsidó vallási és hagyományos szempontból jogosult értékek szabad kifejtésének képt mutatná.

HIREK

NAPTÁRO

Ápr. 4., szombat — Niszan 12. (hetiszakasz: Cáv, háftóra: Ko ómár Adosem Cövoausz. Jerémia 7 f. 21-8 f. 3 v. és 29 f. 21 23 v. 9 f. 22-23, Sábboz hágodol, szombat kimen: 7.02). — ápr. 5., vasárnap — Niszan 13. (chomek-kutatás), — ápr. 6. hétfő. — Niszan 14. (Erev Peszach, előszülötök bójtje, 1. széder-est), — ápr. 7. kedd — Niszan 15. (Peszach 1 napja, 2. széder-est), — ápr. 8., szerda — Niszan 16. (Peszach 2. napja, Szófira 1), — ápr. 9., csütörtök — Niszan 17. (Peszach chol hamod 1. napja, Szófira 2), — ápr. 10., péntek — Niszan 18. (Peszach chol hamod 2. napja, Szófira 3 szombat bejöv. 6.27), — ápr. 11., szombat — Niszan 19. (Sábboz chol hamod. Sirhásim, Szófira 4, szombat kimen: 7.12). — ápr. 12., vasárnap — Niszan 20. (chol hamod 4. napja, Szófira 5), — ápr. 13., hétfő — Niszan 21. (Peszach 7. napja, Szófira 6), — ápr. 14., kedd — Niszan 22. (Peszach 8. napja, mázkir, Szófira 7), ápr. 15. szerda — Niszan 23. (Iszru chag, Szófira 8), — ápr. 16., csütörtök — Niszan 24. (Szófira 9) — ápr. 17., péntek — Niszan 25. (Szófira 10, szombat kimen: 6.37)

— **BOLDOG PESZACH-ÜNNEPEKET KIVÁNUNK A „ZSIDÓ ÉLET” KEDVES OLVASÓKÖZSÉGÉNEK!**

— Olvasóinkat az új előfizetési negyed alkalmából tisztelettel kérjük, hogy az esedékes előfizetési díjakat szíveskedjenek mielőbb lapunk kiadóhivatalához, (Budapest VIII., Mátyás tér 17.) eljuttatni.

— **Dr. Marcali Henrik 80 éves.** Dr. Marcali Henrik a tudós egyetemi professzor, a történeti tudományoknak világviszonylatban is egyik elsőrangú tekintélye, a napokban töltötte be életének 80-ik esztendőjét. A tudomány hivatott képviselőin kívül különösen a magyar zsidóság köréből keresték fel őt ez alkalomból számosan üdvözlétekkel. Marcali Henrik 80 éves korában is ifjú lelkesedéssel, friss szellemi erőben szenteli magát a tudománynak és élénk részt vesz a zsidó felekezeti mozgalmakban.

— **A pesti VI. izr. községkerület** márc. 21-én tartott újjáalakuló képviselőtestületi közgyűlésén elnökövé újból Stern

Samut, a Pesti Izr. Hitközség elnökét, elnökhelyettesévé dr. Endrei S. Henriket a Pesti Chevra Kadisa igazgató-főtákarát választotta meg.

— **Vázsonyi Vilmos emléke.** Vázsonyi Vilmos volt igazságügyminiszter, a magyar zsidóság felelhetetlen kitünőségének sírját, márcus 22-én, hajála évfordulóján igen sokan keresték fel egykori hívei, barátai és tisztelői sorából a régi Kerepesiúti zsidó temetőben. Huszár Elemér volt országgyűlési képviselő és Tarián Ottó méltatták jelentőségét politikai elveinek követői nevében, majd a temetőben éppen akkor funkcionáló dr. Hevesi Simon vezető főrabbi rabboniam kaddist mondott Vázsonyi Vilmosért, akivel az érzelmek és küzdelmek közössége fűzte össze és aki tudvalevőleg ugyanazon év ugyanazon napján született, mint Vázsonyi Vilmos.

— **A Pesti Chevra Kadisa** április 18-án, vasárnap tartja ezévi rendes közgyűlését.

— **Diósi Jenő — főtákar.** A Budai Izr. Hitközség képviselőtestüete legutóbbi közgyűlésén megérdemelt kitüntetésben részesítette a hitközségi adminisztráció népszerű főnökét; Diósi Jenőt. Dr. Berényi Sándor bensőséges szavakkal méltatta azt a megbecsülhetetlenül értékes munkát, melyet Diósi Jenő főjegyző hosszú évek óta fejt ki. A hitközség hajóját az utóbbi esztendőök súlyos viharai közben, amidőn a gazdasági krízisen kívül felekezeti politikai támadások ellenében is meg kellett állania helyét, páratlan energiával és fáradhatatlan munkabírással vezette. Indítványára a közgyűlés egyhangú bekesedéssel főtákarai címmel tüntette ki Diósi Jenőt, akit a jelen voltak szűnni alig tudó ünneplésben részesítettek és azóta is elhalmozzák üdvözlétekkel a társadalom legszélesebb rétegeiből. Diósi Jenő kitüntetése az ország hitközség tisztviselőinek is megtisztelése, mert egyesületüknek nagyérdemű elnöke, aki önfeláldozással küzd érdekeikért és legutóbb az országos kongresszus előtt képviselte jogos érdekeiket.

— **A wieni hitközség választásai.** A bécsi kultuszhitközség i. évi november 8-ra tüzte ki az előjáróság tisztújítását és elrendelte, hogy a választói névjegyzék összeírását, amely 54.000 választót foglal magában, nyomban megkezdjék.

PESZACHRA minden zsidó háziasszony
kávéhoz csakis **של פסח מננה** MANNNA cikóriakávét
ארטה כשר
használjon, amely két orthodox rabbiság hechserevel van ellátva.
Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TÁRSA, Budapest,
X., Maglódi ut 17. sz.
Kapható minden fűszerüzletben!

— Az Óbudai Izr. Hitközség vezetőse az 1936. március hó 22-én megtartott tisztújítás után a következőképpen alakult meg. Elnök: Dr. Orova Zsigmond, alelnökök: Huszár Jenő, Kozma Gyula, előljárók: Auspitz Manó (új), Fischer Mór (új), Herskovics Mihály, Dr. Kovács Artur (új), Löffler Márkus, Dr. Mérei Ernő (új), Poľacsek Jenő, Rác Jenő (új), Róna László (új), Singer Lázár, Stein Elemér (új), Szamek Mór, iskolaszéki elnök: Dr. Szabó Ferenc.

Az IMIT felolvasó ülése. Márc. 25-én tartotta az IMIT havi felolvasó ülést. Kóbor Tamás elnöki megnyitójában kegyelettel emlékezett meg dr. Blau Lajosról, a magyar zsidóság nagy halottjáról. Utána dr. Steiner Lenke kütűnő essayben ismertette Ágai Adolf írói és újságírói működését, születésének századik évfordulója alkalmából. Majd dr. Komlós Aladár értékes irodalomtörténeti tanulmányban vázolta az emancipáció előtt élő magyar zsidó költőket. A nagyszámú és előkelő közönség lelkesen ünnepelte az előadókat.

— A budai Izr. hitközség templomai: XI. Veperléti út 4—6, II. Öntőház utca 5—7, III. Zsigmond utca 49.) az ünnepi istentiszteletek kezdete: Hétfőn, peszách előestéjén, április 6-án, az esti ima kezdete 6 óraker. Peszách ünnepnapján, kedden, április 7-én és szerdán, április 8-án, továbbá vasárnapon, április 12-én és hétfőn, április 13-án az esti ima kezdete 6 óraker. Peszách ünnepnapján, kedden, április 7-én és szerdán, április 8-án, továbbá hétfőn, április 13-án és kedden április 14-én a délelőtti ima kezdete fél 10 óraker. Mázkir kedden, április 14-én reggel 6 óraker és délelőtti 10 óraker. Szijjüm-ünnepség az elsőszülöttek részére, mindhárom templomban, hétfőn, április 6-án reggel fél 7 óraker. Első széder hétfőn, április 6-án este.

— A Budapesti Orth. Hitközség részvéte a váradai főrabbi gyászoló közönségéhez. A Bpesti Aut. Orth. Izr. Hitközség vezetősége alábbi klasszikus héber ségi átirathban, amely Löffler főtitkár avatott tollal dicséri, fejezte ki részvétét a nagyváradai orthodox hitközség vezetőségének: Budapest, 5696. Váitkhe!—Püküde. A nagyváradai hitközség tisztelet-

remelő vezetőinek és előljáróinak, kik a hírnév, dicsőség és magasztosság fokán állnak, száljon és emelkedjék szerencsésük magasra. Isten őrizzen s oltalmazzon Benneteket! Sebzett szívvel értesítünk a szomorú hírről: lelképásztorotok elhunytáról, ki kiváló volt Tórában s bölcseségben, neve ismert volt a közéletben, Rabb, Gáon, szentek leszármazottja volt nemzedékünk kivételes nagyjainak emlékének. Megrendítette, mélyen sújtotta táborunkat e hír. Veletek gyászolunk mi is szívszaggató fölkiáltással: „Az elvesztett feledehet-e nért!” Az elhunyt caddik megérdemli a gyászt és sítást. Egyike volt nemzedékünk kivételes nagyjainak. Tudománya és szent élete nemcsak nagy-névű hitközségében nyilatkozott meg, de annak határain kívül is. A kevesek közé tartozott, akik állandóan foglalkoztak és küzdöttek, sokat fáradoztak önfeláldozás a köz javáért. Résen állott, hogy a Tóra és Izrael pilléreit emlje, hogy népe lobogóját lobogtassa az előkelők előtt, a Mindenható küzdelmét szellemi erejével előmozdította, a valáshűek jogai, melyeket országában kivívtak, nevéhez fűződnék. Halálával eltűnt egy tiszteltreméltó jelenség, az az emberi alak, melyet a Tóra és hatalom koronája övezett a jóhírnév koszorújával. Acéba vésessék neve Izrael valláshűjei sorában az orthodoxia történetbe. Gyámoltsa az Örök-évaló az Ó tiszta lelkét, vonójának fel előtte erényei és jócselekedetei. Isten dicsősége vonja Őt szárnyai árnyékába, az Örök Életbe, nyújtson vígaszt összes gyászolóinak. Reméljük, hogy nemsokára eltűnteti az Örökkévaló véglegesen a könnyeket az areokról, s mindnyájan megérjük a jó hírnök hangjait, rövidesen még napjainkban. Amen. Így szólnak a Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség vezetői, előljárói és választmányja. Részvétellel a Ti nagy fájdalomtokban, békés jóindulatú üdvözléttel: óbudai Freudiger Ábrahám elnök, Löffler Henrik főtitkár.

— A budapesti orthodox chevra kadisa április 26-án tartja tisztújító közgyűlését.

— Kultúrest Budán. A Budai Izr. Hitközség kultúr- és társadalmi szakosztálya március 29-én, vasárnap este előkelő színvonalú előadást rendezett a hitközség Zsigmond utcai tanácstermében. Dr. Szemere Samu, az Orsz. Izr. Tanfőképző kütűnő igazgatója Mendelssohn Mózes életét és tudományos működését méltatta lebilincselő előadás keretében. Mendelssohn halálának másfélszázados fordulója alkalmából. Nagy sikerrel működtek közre az estén Horváth László gondokaművész és Szemes Erzsébet szavalóművész. A budai kultúresték értékes színvonalú. Vető Sándor kultúrelőljáróinak és Roth Frigyesnek, a tudó-

mányos, művészeti és irodalmi szakosztály elnökének avatottságát dicséri.

— cserkúti Engel Péter. Egy 12 éves kis gimnazista tünt fel a napokban mint nagy reményekre jogosító sakkozó talentum. Aljechin, a sakkozás volt világ-bajnoka hétfőn este a Lipótvárosi Kaszinóban 39 ellenféllel szimultán játszott, köztük a 12 éves cserkúti Engel Péterrel, akinek játéka általános meglepetést keltett és Aljechin is a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg képességeiről. A legfiatalabb sakkozó csoda cserkúti Engel György igazgatónak és nejeének, E. Lázár Franciskának, a jónévű ironőnek fia.

— Doktoriáavatás. A Budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen (Műegyetem) Récsényi Zsigmond hitoktató-tanár Tibor fiát a kereskedelmi és gazdasági tudományok doktorává avatták 1936. március 28-án.

— Kultúrdelutánok Nyiregyházan. A tél folyamán igen nívós kultúrdelutánokat rendezett a dr. Schön Géza elnöksége mellett működő bizottság. Különösen két előadóról kell megemlékeznünk, akknek a nyiregyházi zsidóság fejletten szellemi épülést köszönhet. Az első: dr. Bernstein Béla főrabbi aki a zsidóság vándorútjáról beszélt mélységes történelmi áttekintéssel és közismert előadói képességgel. Filmszerűen pergett te előttünk a szenvedések megpróbáltatások országútja, amelyen görnyedő háttal, de meg nem törő meg nem alkuvó lélekkel jár Izrael. Tépi, marja a nehéz élet de ő az emberiség nagy törője és egy jobb kort váró ámoçozója. — A másik ilusztris előadó: dr. Wak Aladár rabbi-hittanár. Mendelssohn Mózesről beszélt. A fiatal tudós háromnegyedórás szabad előadást tartott a zsidóság e nagy alakjáról. Mesteri volt a portré, amelyet az eleven élet erejével állított elénk. A szónok kellemes orgánuma magával ragadó előadása csak emelte az értékét annak a klasszikusan szép tanulmányának, amely a nagy Mendelssohn emlékének szolt. A hallgatóság gyönyörködő lélekkel hallgatta az előadót és a nagy tudásu, rokonszenves egyéniségű fiatal rabbit igaz lelkesedéssel ünnepelte.

TAUBER

PENZIÓ ÉS ÉTTEREM
ABBAZIA

Elsőrendű orth. kóser
konvha. Szobák minden
komforttal, teljes penzió-
val olcsó árban!

Prospektust küldünk!
TELEFON ABBAZIA 376.

כשר של פסח

Husvétii bor

Grosz J. József budai orthodox
főrabbi ur felügyelete alatt kezelt

fajborok és tokaji borok
a legolcsóbb árban

Fahn Fülöp borkereskedőnél

II. Margit krt. 3. — Telefon: 534—81.

A Jisuv-akció budapesti zászlóbontása

Hirt adtunk róla, hogy a budapesti orthodoxia keretében megalakult a Jisuv-mozgalom, mely a legteljesebb vallási hagyományhűség és épségbentartásával a palesztinai szigorúan vallásos telepítő munkát támogatja. Nemrégiben Budapesten járt a Jisuv-mozgalom vezére, a Keren Hajisuv elnöke, dr. Ehrmann S. (Frankfurt, a Main), kinek tiszteletére a budapesti orthodoxia vezető egyéniségei Sussmann rabbival élükön társasvacsorát rendeztek a Stern-féle vendéglőben. Több felszólalás és élénk eszmecsere során tisztázták itt a Jisuv-mozgalom aktuális kérdéseit.

Március 22-én, vasárnap a Garay utcai templomban országos nagygyűlés volt, amelyen nagyszámú közönség vett részt. Megjelentek a Jisuv vezető férfiai óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, hitközségi elnök vezetésével, ki beszédében fejtette ki a Jisuv legfontosabb kérdéseit. Beszédet tartott még Klein Márkus orthodox Sasz-Chevrá elnök és dr. Deutsch Adolf orth. iskolaigazgató.

— **Halálozás.** Óbudai Freudiger Lipótné, a budapesti orth. izr. hitközség nagyérdemű díszelnökének neje, 52 éves korában elhunyt Budapesten. A pesti orthodoxia egyik legelőkelőbb családját borította mély gyászba halála. A „táharó” Budapesten folyt le és ez alkalommal Sussmann Viktor rabbi, majd férje: óbudai Freudiger Lipót búcsúztatta a kiváló erényekben gazdag nagyszonyt, akit másnap temettek el Bécsben a Freudiger és Lindenbaum családok, valamint a wieni konzervatív zsidóság mély részvéte közben.

Dr. Fischer Gyuláné március 28-án, elhunyt Kaposvárott. Dr. Herczog Manó kaposvári főrabbi neje anyját gyászolja az elhunytban.

Héber Mártonné szül. Wolf Róza, márc. 26-án 97 éves korában elhunyt Kecskeméten. Előkelő rabbicalád leszármazottja volt, Szináj Lanidon és Iszachar Beer lipótszentmiklósi rabbik unokája. Wolf József kalocsai pap leánya. Ősei szellemében, vallásosságában, istenféllemben és jótékonyágban töltötte hosszú életét. Méltó anyai büszkesége

Budapesten, mint a fentiekből is kitűnik, nagy lendülettel indult meg a Jisuv-akció működése. A vidéki hagyományhű zsidóság körében azonban még bizonyos tartózkodás észlelhető. Szükséges volna a vidéken is élénkebb propaganda kifejtésére és a Jisuv céljainak szakszerű ismertetésére. Célravezető volna Jisuv-perselyek kiosztása is.

A mozgalom életképességéhez nagyban hozzájárul az is, hogy a palesztinai bevándorlási bizonylatok ügye biztosítottnak látszik; a palesztinai politikamentes parasztszövetség vezére, Smilensky kötelező ígéretet tett, hogy egy komoly magyar akció részére megfelelő számú bizonylatot fog biztosítani. Hasznosnak látszik a benső kapcsolat fenntartása a Jisuvval azonos program alapján működő felvidéki Keneszet Jerém-szervezettel is, mely Reich verbói főrabbi vezetése alatt áll. A magyarországi Jisuv-szervezet megalkotása óta eltelt rövid idő tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a szervezet életképesnek fog mutatkozni.

voft fia: a két éve elhunyt Héber Bernát professzor, a magyar közoktatás egyik legnagyobb díszje és tekintélye. Mély részvét mellett temették március 27-én. Ravatalát főveirei: Wolf Simon és Wolf Soma állták körül, valamint unokahugai és unokaöccsei, köztük dr. Wolf József, a jeles budapesti rabbi-hittanár. Dr. Borsodi József kecskeméti főrabbi méltatta megható szavakkal jámbor életét majd öccse, dr. Wolf József rabbi mondott a család nevében utolsó istenhozzádot.

Dr. Klein Aladárné szül. Bárde Tonka márc. 30-án tragikus hirtelenséggel, 47 éves korában elhunyt Budapesten. Márc. 31-én százakra menő résztvevő közönség jelenetében temették. Ábrahámson Manó pesti főkantor megrendítő szóltáréneke után dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi méltatta asszonyi erényekkel ékes életét, majd dr. Günsler Péter pestszentlőrinci főrabbi a gyászoló család fájda-mának adott kifejezést. 77 éves apja, férje, 4 gyermeke főveirei: dr. Bände Zoltán kispesti főrabbi, Bände Béla, a Magyar Hollandi Biztosító igazgatója és Bände Rezső gyászolják.

— **Hitközségi széder.** A budai izr. hitközség vezetősége az idén is, mint már évek óta, az ifjúság ama részének, amely a széder a szülői asztalnál nem tudja meg ünnepelni, alkalmat akar nyújtani az ünnepi szertartás elvégzésére. Ezért két helyen: Lágymányoson a körzeti helyiségben és Újlakon a tanácsteremben széder-estét rendez. A szederen felültek is részt vehetnek.

— **Sábbosz-hággodol** talmud-homiletikai „szüjje”-jeül a budapesti orthodox rabbiság ezidén Chulin traktátusának 120 „Nefes” szakaszát tűzte ki.

— **Felhívás.** A Pesti Izr. Nőegylet VI. Bóky tér 4. alatt szülőotthonát tart fenn, amelyben minden jelentkező szegény szülőnő díjtalan ápolásban és orvosi kezelésben részesül és ha annak szüksége mutatkozik, újszülöttje számára csecsemőkeleget is kap a baranyavári Ullmann Emilné nevére elnevezett csecsemő-feruházási akciótól. Hogy ez az akció minél több szegény asszonyt részesíthessen a felruházás jótéteményében, azaz a bensőséges kérelemmel fordulnak az akció vezető hölgyei a jobb módú anyákhoz: juttassanak fenti szülőotthonnak minél nagyobb mennyiségben nélkülözhető csecsemő-keleget darabokat.

— **A budapesti Sasz-Chevrá** (Orth. Talmudegylet) márc. 29-én tartotta tisztújító közgyűlését melyen a hivatalos lista győzött, élén Klein Márkus elnökkel.

— **Siketnéma gyermekek felvétele.** Az Izr. Siketnéma Orsz. Intézetében, (Budapest VII. Mexikói-út 60) hangzó beszédre való oktatás és nevelés céljából felvételt nyernek mindkét nembeli, ötödik életévüket meghaladott siketnéma született és később megsiketült gyermekek. A felvételt kérő folyamodványhoz csatolandó a gyermek születési-, himlőotósi bizonyítványa. Szegénysorsú gyermekek szülői díjkezdvevényért, illetve ingyenes felvételt folyamodhatnak. Ez esetben a szülők folyamodhatóságát igazoló hivatalos okirat csatolandó. Pályázati határidő május hó 31. Felvilágosítást nyújt az intézet igazgatósága.

— **A pesti V. ker. izr. templomkörzet** ifjúsági csoportja március 23-án érdekes kultürestét tartott. Dr. Riegler Tibor a zsidó vallásról és a hazafiság eszméjéről, Nemes Lipót a bűnöző zsidó gyermekről tartott érdekes előadást, majd Fehér Márta szavalt nagy hatással.

Uj maceszgyár

Értesitem hittestvéreimet és a hitközségeket, hogy **uj maceszgyárat létesítetek** a legmodernebb technikai felszereléssel és a legszigorúbb vallási igényeket kielégítő orthodox felügyelet mellett. Maceszgyáramat még ebben az évben üzembe helyezem és kérem hittestvéreimet, valamint a hitközségeket, hogy **keressenek fel rendeléseikket.**

KRAUSZ MIKSA

pékmester és lisztkereskedő, Budapest, X., Belső Jászberényi-ut 9. Tel: 49-1-52.

Orth. kóser מדין פוּסְרָאָרֻק

Macesz, tej bor stb.

a legolcsóbb napi áron házhoz szállítva. Vidéki rendelést elfogadok.

Brünn utóda **ENGLÄNDER**

Bpest, VIII., Karpfensteiu-u. 1. T.: 309-24.

Fiók: Népszínház-u. 22. Szombaton zárva.

Peszach ünnepén

Irta: BICSKEI JENŐ

Letűnt idők... boldog almok...
Gyermekévek tavasza...
Miért nem hoz többé léged
Egy kikelet sem vissza?
Hová tűnt a híl, megnyugvás,
Mit éreztem egykoron??
Kialudt az a tiszta láng,
Ami maradt, csak korom.

Gyermekszívvél elmerülve
Lestem a szót ajakán...
Mikor Peszach szent estéjén
Tanítgatót az apám.
— „Tudod, fiam, miért eszünk
Ma keserű gyökeret??...
Emlékezz meg őseidről,
És imádjad Istened!!

Küldte öldöklő angyalát,
Hogy sujtsa a zsarnokot,
S a halálnak panaszhangja
Tölt be kunyhót, csarnokot
Tudod miért érezte
Ily retentőn hatalmát??...
Hogy a gögös, nagy Fáraó
Ismerte meg Jehovát!

És kik addig görnyedeztek...
Elcsigázott szolgánép,
Bár korbácsütéstől véres;
Érezte, hogy lelke ép.
Vezérelte erős karral...
Azt sem tudták, hogy hova...
Aki mindig volt, van és lesz,
Mindenható Jehova.

Sziklafalként tornyosultak
A morajló, vad habok.
Szent reménnyel, bizva, hittél
Már szabadok, nem rabok.
Eljutottak az igéret
Dúsan termő földére...
És azóta a Jehova
A mi népünk vezére! —

Évek múltán... újra hallom,
Ma, épügy mint egykoron...
Emlékezem s gyermekszívvél
Csüggök most is ajkadon.
De csak azért, hogy Te lássad,
Hogy a régi vagyok még...
De itt belül az a tiszta,
Egi láng már rég nem ég.

Akkor hittem, hogy ezt értünk
Tette, mind, a Jehova...
Az Ő műve a nagy Világ...
Tekintsetek bárhova.
Letűnt idők... boldog almok...
Gyermekévek tavasza,
Miért nem hoz többé léged
Egy kikelet sem vissza??...

Széljegyzetek a Haggádához

Irta: Dr. Silberfeld Jakab békéscsabai főrabbi

„Adjatok évet az évhez, ünnepek forogjanak.” Ez a próféta mondat mélyen beleszánt az ünnepek kapcsolatos ideológiába. Év év után halad és az emlékek nemcsak a rég elviharzott évezredekéből vagy századokból intenek felénk, hanem a saját múltunk eseményei is már megszűröl csillámlanak és érezhető az elmúlás lehellete, ahogy maga az emlékező is egykor csak mint emlék fog élni az utódok előtt. A széderesték is egy-egy élményt jelentenek életünkben. Együtt van a család, rokonok és vendégek és érzik, tudják, hogy a múlt jelen van, hogy a meghittség, a szeretet, a boldogság szelleme borong az ünnepi asztal fölött. A zord idő, fájdó nyomása elenyészik eltűnik és egy ragyogó ábrándvilág tündéri varázsa jelenik meg a szédereste valóságában.

Ez az igazi szabadság. Az előírások, a szabályok, a megkötöttségek tömegében, amelyeket a Peszach ráncol, a zsidó szabadnak érzi magát. A törvény parancsainak elhanyagolása, a vallás szabványainak flagrans megsértése, a kötelek lazulása — ez a szomorú rab-szabadság. A népek nagy társaságában oly elhagyatottak valánk, egyedüllétünkben kitűnő társaságban vagyunk. Csak a hagyományos ragaszkodás volna több, csak a mély, finom gondolkodás lenne jelentékenyebb tényező. A Haggada: ez a kis könyv — elbeszélés az egyiptomi kivonulásról, a rabbinikus irodalom, a biblia és a költészet mezejéről szedett virágcsokornak tekinthető, van benne fénség, és naivság. Már a Kicur Sulchan Aruch (119. 4) figyelmeztet a Haggáda fontosságára. „A helyes dolog megmagyarázni a családtagoknak a Haggáda szavait azon a nyelven, amelyet megértetek.” (L. még az Orach Chajim 473). Valóban a széder-este nem bankett csupán, ahol a nagyszerű fogásokon kívül csak profán diskurzus, éjtelen fecsegés szokott elhangzani, hanem életlakoma, ahol a próféta szózatának illik megvalósulni: „És adni fogok éhséget a földre, nem éhséget kenyér után és nem szomjúságot

víz után, hanem hogy hallgassák az Isten igéjét.”

Az első lépés a széder estéjén a Hó-lachmó anjő. „Ez a nyomoriság kenyere”. Némelyek úgy olvassák Kechó lachmó. Hogy csak olyan volt, mint ez. Mindakét nuszchánek (olvasatnak) van értelme. Az egyik szerint tehát csak szimbólum a pászka, a másik szerint úgy kell tekintenünk, mintha valóban ez lenne a balsors tápláléka. És az utóbbiba helyesebben illeszkedik bele a további kitétel, hogy aki éhezik, jöjjön és egyék, ma itt, jövőre Erec Jisrőelben, ma mint rabok, jövőre mint szabadok. Aki ugyanis tényleg maga is átérzi a tragédiát, aki maga is érzi az idő csapásait, az mélyebben át van hatva attól, hogy ne csak szép szavakkal, hanem a valóságban és tényekkel is segítsen szerencsétlen embertársán.

Az ismeretes Mah-nistánót egészen a gólusra lehet magyarázni. Éjszaka alatt ugyanis a Góluszt szokás érteni. Jésajás próféta is kérdi: Sómér mah milajlá, sómér mah milél. Te ör, mi van az éjszakával, mi van az éjjellel. Tehát a Mah-nistánóban kérdi: Mi a különbség a többi Gólus és a mostani között, miért húzódik ez olyan elviselhetetlenül hosszúra olyan keserű, olyan viszályteljes (Maccó civakodást is jelent). Magunk merülünk bele a könyvekbe, a sós vízbe és a fájdalom tengerébe, vagy a chárószeszbe, a válogatott élvezetek vegyületeibe. Csak támaszkodva ülünk a mostani Gólusban. Kiveszett a zsidóság egyénisége, önállósága és csak a külső bizonytalan szimpátiákra támaszkodva tengetjük nyomorúságos létünket. Nagyon szép a Vehi seomódó. A habzó serleget a kézbe vesszük és ezt mondjuk: „Ez segített őseinken és rajtunk. Mert nemcsak egy támadt ellenünk, hogy megsemmisítsen minket, hanem minden korszakban támadtak ellenünk, hogy elpusztítsanak minket, de a Szent, legyen Ő dicsérve, megmentett minket a kezűkből.”

Egy régi rabbinikus mosal, hogy egy király megharagudott a fiára és megkövezésre ítélte. Haragja elpárolgván, roppant megbánta elhamarkodott ítéletét. Azt tanácsolták neki, hogy a halálos követ zúzzák apró darabokra és azokkal dobálják meg lassankint a fiát. Az ítések fájdalmasak lesznek ugyan, de nem halálosak. Így tesz Isten is Izraellel. De maga a Vehi seomódó, ez állott mellettünk, ez segített rajtunk és — közben a borra tekintünk. Meg lett figyelve, hogy valamennyi gyümölcs, ha összenyomják, veszt az értékéből, a szőlő azonban, ha

Orth. kóser פסח של

fűszerárak, ecetsav, liszt, szilva, dobozsajt,
burgonyaliszt

őzv. PAPPER DEZSŐ-NÉ

Budapest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 345-30.

Nagyban

Kicsinyben

összepréselik, még finomabb lesz, még drágább, nemesebb forma, a bor származik belőle. Ha a történelem elsárgult föliánsait lapozzuk, azt látjuk, hogy a legtöbb nép, ha elnyomják, ha jogfosztottság tragédiája szakadt rá, ebben a gyászos helyzetben silányabb lett, a lélekre ráarakódott balsors, gondolkodását sötétebbé, gonoszabbá alakította. Míg a zsidóság olyan volt, mint a szőlő — minél jobban sanyargatták, üldözték, elnyomták, mégis nemes gondolkodás, hűségese érzelem és finom emberiség fakadt nála a szenvedések nyomán is.

Érdekes epizódja a széderestének a tíz csapás elsorolása. Miközben az enumeráció történik, hagyományos szokás, hogy a borospohárból minden csapásnál egy keveset kicseppentenek. Mi lappang e szokás mögött? Bizonyára van valami reális oka is a dolognak, valami egyszerű esztétől fakadó indokolása. Amde a fenkölt gondolkodás, a magaszos hit ennek a jelenségnek is talált valami ideális magyarázatot is. Ugyanis a teljes boldogság szimbóluma a teli pohár. A 23. zsoltárban is a teljes megelégedettséget így jelzi a költő: Kósi revójo, poharam színültig telve. Amidőn a bennünket megsemmisíteni akaró ellenség csapásokkal lett meglátogatva és csak ezáltal tört meg, ez csökkenti az én boldogságom teljességét, mert én azt szerettem volna, ha az ellenség a maga szerencsétlensége, súlyos bűnhődése nélkül tér jobb belátásra és az ellenségből barát lesz, az öfjévből óhéva, a chorovból chaver. Az a jelenség tehát, hogy embertársaink csak súlyos csapások árán törtek meg, csökkenti a mi örömlőket. Ezért cseppentjük ki a cseppet a pohárból, jelezzük, hogy hiányos a mi boldogságunk is. A Báér Hétéb szerint ez célzás „Isten ujjára.”

Amikor a széder-estén az étkezés küszöbéhez érkezünk és Hillél előírása szerint a pászkába olvasztjuk a tormát, mondjuk: Emlékezés a szentélyre Hillél szerint. Így tett Hillél, amidőn a Bész Hamikdos fennállott. Összekeverte a macót keserű gyökérrel és együttesen ette, hogy megvalósítsa, ami mondva van: A (Peszacháldozatot) kovásztalan kenyér és keserű gyökér mellett egyék. Itt ha figyelmesen olvassuk Hillél nevét, a szentély fennállását, akkor látjuk, hogy a látszólag odatett kijelentések, milyen mélységes értelmet rejtenek magukban. A szelid, a türelmes Hillél, aki eltűrte a nyomort, a keserűséget, a szentély fennállásának idején, bizonyára példa gyanánt szolgálhat nekünk is, hogy a szentély fennállása lelki harmónia hiánytalansága kárpótol a nyomor és a keserűség ellenében is. De valljuk be, arra is kíván célozni a Haggáda idézete, hogy a jeruzsálemi szentély felépültének reménye is enyhíti a jelen megrendítő tragédiáit.

Végül foglalkozunk a Chad-Gadjóval is. Ennél a népdalnál már a társaság sok tagja felálomba merül és mintegy álmódúval hallgatja a zümmögést arról, hogy az egy gödölét felítalta a gnacska, a macskát megharapta a kutya, a kutyát megverte a bot, a botot elégette a tűz, a tüzet kioltotta a víz. A vizet megitta az ökör. Az ökröt levágta a metsző, a metszőt a halál angyala, a halál angyalát kivégzi az Isten. A nemezis hathatós működésén kívül világos, hogy a gödölye alatt Izrael értendő, zeh pezura Jiszróél. Az égi atya vette őt magának két garasért — az frott és szóbeli tan által — és a réfrén, hogy annyi viszontagságon keresztül — per tot discrimina rerum — mégis megmarad a Chad-Gadjó. Jönnek a nagy földítők, az állatok által jelképezetten jön a bot, a máglya, a tűz, a víz, a sok víz az áldozatokat szedve, piroslik az ég a mágyáktól, zúg a tömeg a gyűlölettel, suhog a sors botja, dühöng a kegyetlenség sötét gondolkodása. Káján arcok pokoli gonoszsága nevet felénk, vihar tombol, orkán süvölt, reszket a hullámokon a gyöngye sajka. Chad Gadjó, chad gadjó. Egy gödölye, egy gödölye.

Igazság Istene óvja, életakarata védje mindenkoron.

A Haggáda

A Haggáda tartalmilag 3 részre oszlik: az egyiptomi szabadulás történetének elbeszélése, áldásmondatok és hálánekék. Régebben a szédert vacsora után rendezték (Pöszóchim 115b) napjainkban azonban kettéosztjuk: az egyik részét vacsora előtt, a másik részét vacsora után tartjuk. Az egész Haggádát a négyes szám motívuma szövi át: négy serleg (árbá koszóth); a négyféle alkalmi étel (sült-hús—zoroá, a peszach-áldozat emlékére; sült tojást—bécó; korbán chagigo, ünnepi áldozat emlékére; máco—kovásztalan kenyér; moror a chároszeth-tel: a keserves agyagmunka emlékére (a négy kérdés (máh nistano) és a négy kérdező gyermektípus (arboo bonim). Ennek oka a midrás szerint, (Sómóth Rabbá VIII.) az a négyféle kifejezés melyet Isten Mózes tanítónknak megjelenvén, Izrael megváltásáról szóló ígértében használt.

A négy serlegben kívül van még egy ötödik is, melyet Elijáhu próféta serlegének nevezünk. A megváltás ígértében ugyanis Isten még egy ötödik kifejezést is használt: vöhevéthi etchem el hoorec — és elhozok titeket az ígért földjére; ez a messianistikus időkre vonatkozik,

amelyet Elijáhu próféta hirdet meg a világnak (Malaachi 3, 23) és innen neve: Elijáhu serlege. Ezen serleg megváltozása az ajtók feltárásával a mindenket megváltó eszményi szabadságot jelképezzük.

Mínthogy a széder-estének tulajdonképeni rendeltetése az, hogy az egyiptomi megszabadulás történetét gyermekeinknek elbeszéljük ezért a szokásos ünnepi vacsorától eltérő és magyarázatra szoruló külsőségekkel tartjuk ébren gyermekeink érdeklődését és kíváncsiságuk felfokozásával kérdésre készíttjük őket.

Ezzel egyben magyarázatát adtuk annak a sok és sajátos szertartásnak, amelyek szükségessé tették, hogy a kalmazásukra nézve, bizonyos sorrendet állapítsunk meg (széder).

Épen ezért ezen alkalommal csak egy-néhány oly szertartást fogunk megmagyarázni, amelynek keletkezéséről más ok szolgált alapul. Így pl. a középső macoth kettétörjük és egyik felét afikomon-nak rejtjük el amely szó jelentésének magyarázata közül a legvalószínűbb, hogy vagy lakoma utáni csemegét vagy zenés-társas vigasságot jelent. (Jeruzsálemi Pöszóchim X. 6. h.) A macoth-t azért törjük ketté, caraboljuk fel, hogy jelképezzük vele a szegénynek nyújtott kenyéradarabkákat és így elmondhassuk fölötté a Haggáda kezdő szavait: ho lachmo anjo — ez a sanyarúság kenyere. És azért épen a középsőt törjük ketté, hogy így az első a móci tiszteltetére épségben maradjon.

A tíz csapás felsorolásánál a borba nyulunk hogy az ujjunkhoz tapadt bormennyiséget kicsepegtessük; ezt azért tesszük hogy a szabadság örömserlegének tartalmát kegyetlően csökkentjük, mivel szabadságunk emberélet vesztésébe árán teljesült valóra; és azért épen ujjunkkal, miszerint vigasztaljon bennünket az a gondolat, hogy ez Isten rendelése szerint történt (ecba elóhim hi (M. II, 8, 15) — Isten ujjja ez).

A hallált ketté osztjuk és első részét, mely az egyiptomi kivonulásról szól, tartalmi megegyezése miatt a Haggáda első részéhez csatoljuk és étkezés előtt mondjuk el. E kettéosztással magyarázzák a hallál bevezető áldásának elmaradását. Mások szerint fölíkokh anachnu: pótolná a bevezető áldást.

Befejezésül megemlítjük még a Chad-gadjó allegorikus költeményt mely valószínűleg a XV. században, Németországban keletkezett és különféleképpen magyarázzák. Legismertebb a következő: az ártatlan gödölye, Izrael; a vásároló apa a Jóisten, aki két frigyábla aranyigén avatta népévé; a ravasz macska, Assyria; az áraóc víz, Róma; a telhetetlen ökör a szaracénok; a vérszomjas megszálló a keresztény hadak; a pusztító halálangyal, a török; és végül jön az isteni irtalom és kegyelem, mely megszünteti a földön igazságtalanságot és zsarnokságot.

NEUWIRTH TESTVÉREK

órák és ékszerészek

Budapest, VI., Király-u 28. Tel.: 201-46.

Briliáns, arany és ezüst beváltás.

Saját műhely. Szombat és ünnepnap zárva.

Briliáns ékszerek,
ezüst dísz tárgyak,
gyertyatartók, men-
órák és tórafelsze-
relések nagy választékban

Önismeret és emberszeretet

Irta: Stern Lipót rabbi (Paris)

A peszach-esti főlemelő, magasztos ünnep két első imájának egyes paszszusai két fontos alapelvre oktának bennünket. Az egyik imában a kiddusban mondjuk: „Áldva legyen az Örökkévaló, aki bennünket népévé kiválasztott.” A második imában pedig: „Ime a kovásztalan kenyér, melyet őseink ettek Egyiptomban. Bárki éhes, jöjjön, vegyen részt vacsoránkon, bárki érzi szükségét, jöjjön és ünnepeljen velünk.”

Az első kitétel, miszerint mi kiválasztott néppé lettünk, látszólag — de csak látszólag — kis hitűságra és elbizakodásra vallhatna, ha önkéntelenül is nem kellene arra a régi és igaz közmondásra gondolnunk, hogy a kiválasztottság nemcsak előnyt, de kötelességet és nehéz feladatot is jelent. Noblesse oblige — a nemesség kötelez!

A néhai lubavicsi híres chaszid-vezér egyik levelét olvasták nekem egy ízben, melyben a következő mély gondolatot fejtí ki: Bölcsseink és erkölcsstanuk azt írják, hogy minden embernek alaposan törekednie kell arra, hogy jól ismerje összes hibáit, gyengéit és szenvedélyeit. Szerintem még hozzáfűzendő, hogy ugyanily mértékben kellene minden egyének ismernie tehetségeit, képességeit, előnyös tulajdonságait is. De hogy ez ne legyen feltűnő szemekben — úgy mond — mindjárt meg is magyarázom szavaimat. Lássuk csak, mi is a célja annak, hogy az ember ismerje rossz hajlamait és összes gyengéit? Bizonyára nem ez maga a cél, mert azzal, hogy az ember ismeri, vagy beismeri hibáit, még nem ért el semmit és nem jutott cseppet sem előbbre. Nyilvánvaló tehát, hogy ezzel azt a célt kell elérni, hogy ismervén szenvedélyeit, igyekezzék azoktól megszabadulni. Ugyanilyen formában üdvösné mondható tehát az is, ha saját előnyeit, kiváló tulajdonait és képességeit is igyekszik jól kiismerni, de itt is nyilvánvalóan nem az a cél, hogy jótulajdonságait ismerje, hogy azokkal öntelten elbizakodjék, hanem hogy képességeit kiaknázza a köz javára, a Tóra érdekében és a jótettek gyakorlásában, illetve azok propagálása érdekében. Tud-

nia kell, hogy a Mindenható azért ruházta fel tehetséggel, hogy azzal szolgálja Istenét és az emberiség összérdekét és nem azért, hogy e kiváló tulajdonainak tudatában gögösködjék. Amidőn tehát imánkban azt mondjuk, hogy mi, Isten kiválasztott népe vagyunk, ez nem gögöt vagy elbizakodást jelent, hanem súlyos kötelességet s nehéz feladatot és ennek tudatában kell kezdenünk az ünnepet. Minden egyének, aki predesztináltak érzik magat hasznos szerepre, melyben önzetlenül a köz, a Tóra, a hit és testvérei érdekét szolgálhatja, tudatában kell lennie szent feladatának és nem álszerénységgel félrehúzódni vagy kényelmes pozícióba helyezkedni.

A második passzus a szegények megvendégelése. Tudvalevő dolog, hogy a „szersed felebarátodat, mint önmagadat” Tóránk alap- és főelvét alkotja. Bölcsseink több helyen hangoztatják ezt. De látszólag igen nehezen képzelhető el, hogy egy ember valóban úgy szeresse felebarátját, mint önmagát. Hiszen az ember természetében fekszik, hogy elsősorban mégis csak magára gondol mindenki. Hogyan emelkedhetik hát az ember előnyára, hogy vesztületett ösztönét legyőzhesse. A Tóra segítségével. Mi is tulajdonképpen a rúdzsija annak, hogy az ember felebarátját nem szereti, saját énjét? Kizárólag az, hogy az embernek személyi ambíciói, anyagi szükségletei, vágyai vannak. Ez az „éreke” alkotja a választalat közte és embertársa között, mert elsőnek saját kívánságait és óhajait akarja biztosítva látni. Az, aki a Tóra alapelvét és életcélját tekinti a magáénak, az nem helyez egyáltalában súlyt az ő saját vágyaira, mert azok meg is szűnnek nála létezni. A Tóra hű és betűszerinti követője egész életét a jótetteknek, a Tóra parancsai teljesítésének szenteli. Minden vágya, óhaja abban merül ki, hogy tökéletesítse és nemesítse lelkét és hogy minden anyagi vágy személyi vágyát és szenvedélyét a legminimálisabbra redukálja. Az ilyen szentéletű, hitű embernél tehát az őt embertársától elválasztó közial megszűnik létezni. Ezért mondják bölcsseink: Ha tudni akarod, hogy melyik az a fok, amely a Tóra nemességét és tökéletes elcsajátítását jelenti, úgy vizsgálj meg jellemedet. Ha képes vagy arra, hogy szeresd felebarátodat, mint önmagadat, akkor — csak akkor lehet rólad feltenni, hogy már nemesített lelked és átítattad a Tóra alapelveivel.

E magasztos, szent ünnep köszöntése

után legelsőbb az emberi szeretetet kell proklamálnunk, kiemelve ezzel szent Tóránk fő- és alapelvét, mert ez volt az igazi célja annak, hogy a Mindenható kiválasztott bennünket és a rabszolgaságból megszabadított. Ha az egész zsidóság képes lenne a nemes lelkiség és a szent élet ilyen hívójára emelkedni, bizonyára megszűnnék minden gyűlölet iránta és elérkeznék a megváltás ideje. Amen, kén jöhi rocon.

Széder-este

Peszach ünnepünkhöz hármastörténeti esemény fűződik, amiről neve is tanuskocnak. A tulajdonképen főesemény az egyiptomi rabszolgaságból való csodás megmenekülés (zómán cheruthénu), melynek két kiemelkedő és megörökítésre méltó kiséző mozzanata volt: az egyik, hogy a halál angyala elkerülte (poszách) Izrael házaít, midőn Egyiptom elsőszülöttét pusztította, a másik pedig, hogy csapás után a megrémült egyiptomiak kik addig makacsul szembeszálltak Isten rendeletével, a haláltól való félelmükben Izraelt az ország azonnali elhagyására kényszerítették, minek következtében őseink útravalóul készített keletlen tészta a napon sült kovásztalan kenyérré (mácho).

Ezen események nagy fontossága miatt maga a Szentírás köti szívünkre, hogy az ünnep keretén belül beszéljük el történetét gyermekeinknek (vöhhigádo lövincho) (M. II. 13. 5.). Innen a kifejezés Haggáda; elbeszélés.

Az egyiptomi szabadság történetének szécér-estén való elbeszélése oly régi, mint maga az esemény. A napjainkban használatos Haggádának gerince már a második Szentély idejében megvolt amelyet a nagy zsinat férfiai bibliai versek és bölcses magyarázatai alapján állították össze; később a tanaitak megtoldották, de az első része áscr góolon-ig az amorák idején már a mai formájában teljes volt. A történelem folyamán természetesen még sokat bővült, ami abból látható, hogy egyes részét nem ismeri az a zsidóság, így pl. a chád-gádjot stb. A Haggáda szövege megvolt a régi Mechilták-nak bő hetiszakaszhoz tartozó mőszelto döpiszcho-jában (L. Abrahami: Zevách Peszách c. Haggáda kommentárját és Hámánhi: Hilehóth Peszách 48.); de később, mikor a szöveget Haggáda címen külön könyvben kiadták a Mechilták kiadásából elmaradt.

— Két millió font sterling közmunkákra. Jeruzsálemből jelentik, hogy a palesztinai kormány kétmillió font sterlinget engedélyezett az 1936–37. évre közmunkákra.

Gerenday A. és Fia

Budapest, VIII., Fiumei út 7.

Művészeti sírkövek

ALAPITVA 1877.

**Tokaji orth. kóser
sel peszach bort**

12%-on felül, ajánlok 50 lertől,
60 fillérért.

Krausz, Budapest, Király-u. 32

Telefon: 105-31

Tizenöt lány Palesztinába indul

Mirjam-leányotthon a Dohány-utcában

Amióta a németországi zsidóülődések kezdetüket vették, a világ zsidóságának érdeklődése fokozott mértékben fordul Palesztina felé, melynek építésében most már azért is tevékenyebben akar részt venni, hogy azoknak a zsidó testvéreknek, akik kénytelenek évszázados munkájuk gyümölcsét elvesztve, maguknak új hazát keressenek, ennek a keresves lehetőségnek megszerzésében segítségükre lehessenek. Ezzel függ össze a Jisuv magyar fiókjának megalakulása és ennek a munkának egyik lépése a „Mirjam“-leányotthon, mely a napokban nyílt meg a Dohány-utcában. Mert a magyar orthodoxia, melynek nagyszerű alkotása ez az új intézmény is, nagy szavak, reklámszónoklatok nélkül akarja elősegíteni, hogy a magyar fiataloknak az a része, mely a mostani súlyos viszonyok következtében képtelen kenyérkereső pályákon elhelyezkedni, mégis egzisztenciához jusson.

Az új intézmény megalapításának gondolata nem ma vetődött fel. Lindenbaumné óbudai Freudiger Sára asszony, a budapesti orthodox hitközség elnökének nővére kezdte meg az otthon létesítésének munkáit már tíz évvel ezelőtt. De halála megakadályozta abban, hogy művét befejezhesse. Ez a feladat leányára, Munk Miklósnéra hárult, aki azt nagyszerű munkatársai, Mayer Miksáné, Sputz Sándorné, dr. Ungár Sándorné, Frankl Lajosné, dr. Dach Gézáné és Sputz Márta segítségével és az orthodoxia támogatásával be is fejezte, úgy hogy nemrégiben már be is mutathatták az új leányotthont a nyilvánosságának.

Csöngetésünkre fiatal leány nyitja ki előttünk a Mirjam leányotthon ajtaját. Ruházata világoskék blúz és sötétkék szoknya, a leányotthon lakóinak egyenruhája. Az előszobában tartózkodó növényekkel együtt hangos „schalom“-mal köszön, majd bemutat bennünket Munk Miklósnénak, az Otthon megalapítójának, aki Frenkl Jenővel, a Mizrahi ifjúsági csoport vezetőjével együtt szeretettel méltó szolgálatkészséggel kalauzol bennünket végig az Otthon helyiségein. Az előszobából, melynek falai mentén fehér ruhaszekrények sorakoznak, (minden nő-

vendéknek külön, lezárható szekrényrész van) először a társalgóba lépünk, amely a leányok étkező, tanuló és tartózkodóhelye. A barátságos, tágas szoba közepén asztal székekkel, az egyik falon Herzl Tivadar arcképe, alatta a Jewish Agency szigorú felhívása, mely közli, hogy Palesztinában csak az kaphat a tartózkodásra feljogosító certifikátot, ki a héber nyelvet tökéletesen beszéli és írja, mellette a tanrend a leányok esti foglalkozási beosztásával. Az előszoba másik oldaláról nyílik a két hálószoba. Világos kellékes, tágas helyiségek, hófehér, vadonatúj butorzat, fehér, kék függönyök, ugyanilyen ágyszerűk (a zsidó népi színek), hatalmas cserépkályhák. Az előszobából nyílik a modern fürdőszoba is. A társalgót át jutunk a konyhába, ahol külön teljes és külön zsiros polcok biztosítják a tökéletes kóserságot.

Tizenöt leány lakik jelenleg az otthonban. Valamennyien kenyérkereső ipari pályára készülnek, nagy részük állásban van, mint tanonc, az egyik leány pedig a konyhafőnöki teendőket látja el, ő főz a leányoknak. A növények minden keresztüket beszolgáltatják a közös pénztárba, a cél az, hogy saját jövedelmükből tartsák el magukat minden külső segítség nélkül. Ez természetesen egyelőre nem vihető keresztül, ma még rászorulnak a „Mizrachi ifjúsági csoport“ és a Nőegylet költségeinek támogatására. De remélik, hogy a közeljövőben ez a támogatás már új otthonok felállításának célját fogja szolgálni. A napi munka után, este tanulás következik: történelem, földrajz, héber, egészségtan, cionisztika, a tantárgyak, ezekre van a leányoknak, akik átképzésük után Palesztinába mennek, szükségük.

Közben zsúfolásig telik meg az Otthon helyisége a megnyitásra érkező előkelőségekkel és megkezdődik az avatási ünnepély. Stern László imája után Munk Miklósné üdvözlő a megjelent vendégeket, majd Lindenbaum Lipót, a Mizrahi elnöke tartja meg az avatóbeszédet, melyben arra utal, hogy az új otthon célja a leányokat a Tóra szellemében és a napi élet tudásával nevelni arra, hogy helyüket az új hazában megállhassák. Az egyik növények köszönő szavai után Sputz Márta a leánycsoport nevében avatja fel az új otthonot. A Hatikva hangjaival ér véget az ünnepély.

— A palesztinai bevándorlás február havában. Hivatalos jelentés szerint f. évi február havában 2.353 zsidó bevándorló érkezett Palesztinába.

Dr. Fränkel Bernát nevelőintézetében rendezett purimi ünnepély nagy sikert aratott. Az igazán nívós és nagyszabásúnak mondható előadás, melyen a szülők és hozzátartozók nagy számban vettek részt, majdnem két óra hosszat tartott. A színdarabokat, monológokat, héber-, jiddis-, német és francia énekszámokat, zongora- és táncszámokat dr. Barna Kata és Fränkel Szendi tanították be. A műsor sikerének egyik titka az volt, hogy a programm ügyesen alkalmazkodott a helyzethez és a dátumhoz. Az egész tulajdonképpen három témakörből állott: a purimi, a magyar számok és a diákéletből vett jelenetek váltakoztak egymással. Deutsch Klára, Frenkel Éva, Natonek Erzi, Fischer Márta, Wittenberg Ede, Freiser Pál és Hollós Péter kitűnően előadott számaikban nagy sikert és sok tapsot arattak.

— Angiában módosították a vasárnapi munkaszünetet. Londonból jelentik, hogy az alsóház bizottságaiban a vasárnapi munkaszünet módosítását tárgyalták és elhatározták, hogy olyan zsidó tulajdonosok, akik szombaton vallási okokból zárva tartják üzleteiket, vasárnap délelőtt nyitva tarthassanak.

— Vak gyermekek felvétele. A lovag Wechselmann-féle vakok intézetében VII. Mexikói út 60., oktatás és nevelés céljából felvételt nyerne mindkét nembeli ötödik életévüket meghaladt vakon született és később megvakult gyermekek. A felvételt kérő folyamodványhoz csatolandó a gyermek születési-, himnológiai bizonyítványa. Szegénysorsú gyermekek szülői díjkezdvezményért illetve ingyenes felvételért folyamodhatnak. Ez esetben a szülők vagyontalanságát igazoló hivatalos okirat csatolandó. Pályázati határidő május hó 31.

— A szekszárdi Vátszonyi Vilmos Önképzőkör tanulóifjúsága március 15-én nagyszabású kultürestét tartott, amelyen dr. Rubinstein Mátyás főrabbi mondott mélyenszántó bevezetőt. A kultüresté műsorán kivüle még Fleischer Éva, Fischerhof Marianne, Goldgruber Simonné, Hirschfeld Friderika, Engelmann György, Pál Béláné, Schwarz Ilona, Pirnitzer Judit, Szerday László és Szigeti Boriska működtek közre nagy sikerrel.

3 SZÓ CSUPÁN

SIRKÓ LÖWY-NÉL BUDÁN

II FŐ UCCA 79. TELEFON: 51-5-81.

KÜLÖN NAGY LERAKAT

ALKALMI VÉTELEKBŐL

LEGOLCSÓBB ÁRON

II., ZÁRDA U. 3

Margit körút sarok.

MDB **של** fűszerárukat
megbízható jó minőségűt
GROSZNA L
VII., Dob-u. 38. sz.
alatti külön helyiségben a
Pesti Izs. Hitközség felügyelete alatt álló
mácesz föelárúsító helyen szerezz be.
Vidéki megrendeléseket átvételt mellett
pontosan szállítok.

ARANYSAS A VÁROS FÖLÖTT REGÉNY A ZSIDÓ-RÓMAI HÁBORUBÓL

13.

IRTA: SZEKULA JENŐ

Riadt kavardás támadt. Egy fiatal farizeus, komoly szakállas sápadt arcú tudós, aki éjjel-nappalát tanulnak szenteli, egy lépcsőre kúszik föl és onnan inti a népet.

— Vissza! Vissza!

— A templomba nem szabad faragott képet kifüggeszteni.

— Tisztátalanok! Tisztátalanok!

— Csűrhe tanulatlan nép! Vissza! Tartózkodjatok a büntőtől!

— Ne próbáljátok meggyalázni a templomot.

A szónok komoly, fiatal tüdős. Szeme a láz tüzeiben ég. A farizeusok szokásos, komoly öltözéke rajta, a homlokán rézpánt, Belevésve a törvénynek valamelyik idezete. Talán éppen ez: „Ne csinálj magadnak faragott képet!”

De nem hallani a szavát, bárhogy erőlködik. Ekkor egy másik papi ember kúszik föl a lépcsőre, s onnan beszél. Hangja éles és erős, akár jobál kürt riadója.

— Tartózkodjatok a büntőtől. Ne gyalázzatok meg e szent falakat, Faragott bálványt nem szabad a kapura kifüggeszteni... mert megbüntet mindannyunkat az Ur!

Mint a kürtszó, túlrivalg a hang a tömegmorajon. Ezt már megértik, azonban nem engedelmesskednek neki. Mintha elhagyta volna a józanság őket, vagy mint a megveszekedették mákonytól megrészegedten ezt ismételtetik együgyű márdarkepelés módjára.

— Az aranysas! Az aranysas! Lássuk az aranysas!

— Föl a magasba az aranysassal!

Riadt kiáltozás támad az első sorokban. Kíront a templomi őrség. Erős kezében éles szablya villog. Mindenáron meg kell akadályozni a szentségtörést.

— Vissza! Vissza!

A létrát feldöntik. Az ifjú lezuhan róla. Csattognak a karcok és ijedt jajsikoly támad. Vér is folyik. A tömeg ijedten hátrál.

Az aranysas ott hever a porban és az őrség hatalmába kerül. Később fog eldőlni, hogy mi lesz a sorsa.

A tömeg felhagy az erőszakoskodással. Ráeszmélnék, hogy a templom őrségének volt igaza, itt is ott is szónoklatok hangzanak el, amelyekben tüdősök és törvénytudók megmagyarázzák nekik, hogy milyen jóvátehetően ostobaságot próbáltak elkövetni.

A zajongók morogva vissza húzódtak. Az út végén feltűnt Simon ben Giora szűlása alakja. Hozta az áldozatul szánt egyéves hímbarányt.

Hetedik könyv

Az angyalok katonája

Ebben a hangulatban benn a városban ime megnyílik minden ablak és onnan nézik Simon ben Giorát, aki hűveivel igyekezik a templom felé.

Az ifjú hős szinte kiszépiült ebben a diadalmenetben. Szőnyeges ablakokból epedő leány szemek nézik. Innen is onnan is, virág hullik a lába elé.

— Üdv Simon ben Giorának!

— Bet-Horon hősenek!

— Aki szétverte a rómaiak ezreit,

— Az antiochiai főkormányzóval...

Gallussal,

— Megízeltette a szégyen és a futás keserűségét.

— És az aljas Gessius Florussal

— Megízeltette a halat!

Ilyeneket és ehhez hasonlókat kiáltoztak feleje, de alig hallja. Mintha álomban... szent hangulatban vonulna előre, Kezének csuklyóin imaszíjak főlcsavarva, Válláról, mint valami fővezéri palást omlik le a bojtos halotti köpeny. Egyébként alig van valami zsidós rajta. Fején aranylón ragyogó erős sisak, amelyet Sermon valamelyik görög vítéze viselt volna. Mellén ezüstlő vért... amelyet gógós római hadi tribun teteméről húztak le.

— Ime az angyalok katonája! — kiáltott egy hatéves kisleány.

A nyakak jobban előre nyúlnak, hogy lássák a hőst. De ő alig viszonozza a sóvár tekinteteket. A hitvesére gondol, aki most Gerasa faluban várakozik az urára, miután már hónapok óta elszakadtak egymástól.

— Szegény, édes kicsiny Mariánné... vajjon eljött-e falujába a bet-horoni győzelem híre? — töprengett porba merect tekintettel a vezer.

Az alakok népe most Simon ben Giora tisztjeit és alvezéreit is megcsodálja, akik tisztas távoltságban utána következnek. Olajesempészek ezek... és tevékaravánok fosztogatók. Őles... szakállas íjsejtő tekintetű alakok, akikkel éjszakának idején elhagyott hegyzoro, sokban nem jó találkozni. Ime... még Cestius Gallus római fővezérről is elbántak, akit pedig tizenkétezer fölfegyverzett római katona kísért. De most a csodálkozás morajával üléások foszlánya is suhan feljük... ünneplik őket, mint a nap hőseit.

— Üdv azoknak... akik megszegyénítik ellenségeinket!

Simon ben Giora karján, mint valami alakatlan fehér gomolyag pihen az egyéves hímbarány, amelyet vízsz magával, hogy a templomban fölládozva az Urnak. Hibátlan egyéves hímbarány... ahogy a törvény és az ősi szokás azt előírja. A szelid állat békésen pihen, nem sejtve sorsát, hogy vére fog elfolyni a szabad oltár előtt, amelynek követ nem érnetette vas.

A nap erősen süt... az ég kéklően ragyog, de Simon ben Giora nem érez sem hőséget, sem fáradtságot, néhez harci ruhájában. Csak fején a sisak igen néhez; egy pillanatra fölnyúl, hogy megérezze. Ez a menet nem utolsó diadalmenete életének. Még egy diadalmenet vár rá... Rómában... ahol a nap majdnem olyan kéklően ragyog, mint Jeruzsálemben. Csak hogy nem sisak lesz a fején... hanem petrezselymoszorú... és nem üdvívalgás köszönti majd... hanem gúnyos és megváltó kiáltozás, légen nyelven... amelynek minden szavát megérti.

Az lesz majd csak a nagy diadalmenet... utolsó útja és befejezése hősi de-

tének... aminek a végét sem fogja már megérni... mert még a diadalmenet alatt ki fogják végezni a Janiculus-hegyen, olyan könyörtelenséggel, mint a védtelen bálványt. De hagyjuk egyelőre a jövő reményseit... az élet olyan szép... csodálatosak a júrezsálemi szűkek epedő, bársonyos csillogású nagy fekete szeméi... és fehéren izzanak a templomtétő aranylemezei a bolcog napsütésben. A diadalmi nap mámoros hangulatát ne felejtse el a komor jövőndölés!

Lám, emberek táncolnak az utcán, — komoly, ősz emberek kurjantanak nagyokat a sarkokon és fognak önmaguk körül a tobzódó örömben. Nem is emberi tánc ez... inkább egy bakkecske részeg ugrándozása. De táncot lejtett valamikor Dávid király is, a frigszékény előtt, amelyet sikerült kiragadnia az ellenség hatalmából — s csodálta az elkényeztetett Mihál királykisasszony, — mert nem tudta, hogy a győzelemhez illeik a diadalmi tánc.

A fiatal zsidó vezér és kísérete az Asmoneusok palotája előtt haladt el. Csak ekkor nézett fel a porból. Talán Berenike heregnőt kémlelte valamelyik ablakban... életének nagy szellemét aki megacélozta hősiességét a lehetetlenség beteljesülései. Nem vallotta be talán még önmagának sem, de Berenike heregnő képenk édes emlékével a létkében szállott harcba a rómaiak tömegével. De Berenike most távol van innen... talán hűs szokókút mellett, teli palotájában Caesareában... vagy Alexandriában. Valamennyi ablak becsúszva... a királyi palota néma hallgatásba roskadt... és a Heródesek finom szellemű és ragyogó szépségű leánya, valahol a távolban kesereg a forradalom fölött, amely őt fivérével Heróces Agrippával együtt száműzetésbe készítette Jeruzsálemből, — s amint látnoki női lélekkel előre megérezte, városát és nemzetét pusztulásba fogja dönteni.

De ennek a forradalomnak egyik vezéregyénisége, mégis családottan vontat el a bedeszklázott fejécmeli ablakok alatt.

— Hát így is jó! — dörmögte magában Simon ben Giora — elborult lélekkel és szomorúságtól elfehéredett arccal. Így kereste tekintete Berenikét később a rómaiak diadalmenete alatt is, — mikor petrezselymoszorúsan fogolyként hurcolták végig a városon. Akkor is átszólt a mellelte lépkedő vezértársának, Giszklalai Jánosnak.

Nem látom Berenike heregnőt a Vespasianusok páholyában.

Berenike nem is tartózkodott ott... pedig gyöngéc szerelmi szálak fűzték már Tituszhoz és mindenki a közeli házasságról regélt. De nem akart tanuja lenni népe megaláztatásának.

Elhaladtak az Antónia-erőd haçi árkaíjai alatt, Innen már látszott a templom.

Felelős szerkesztő és kiadó:

KECSKEMÉTI VILMOS